

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

FACTOR ANALYSIS OF ACADEMIC LEADERSHIP OF DEPARTMENT
HEAD IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE
SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

ปราณี วางหา
PRANEE WANGHA

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2559
KMITL-2016-ED-M-218-018

FACTOR ANALYSIS OF ACADEMIC LEADERSHIP OF DEPARTMENT
HEAD IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

PRANÉE WANGHA

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN
EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2016

KMITL-2016-ED-M-218-018

หัวข้อวิทยานิพนธ์

นักศึกษา

รหัสประจำตัว

ปริญญา

สาขาวิชา

พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

นางสาวปราณี วางหา

57603075

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

การบริหารการศึกษา

2559

ดร. อัมภาพรรณ ตันตินาครกุล

รองศาสตราจารย์ ดร. ปริญญาวัฒน์ ตั้งคุณานันต์

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 289 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .948 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และการหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉากด้วยวิธี Varimax

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตรวจสอบ ความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) การบริหารจัดการหลักสูตร 3) การนิเทศและการประเมินผลการสอน 4) การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ และ 5) การสร้างแรงจูงใจให้กับครู โดยทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถอธิบายองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้ร้อยละ 72.862

Thesis Title	Factor Analysis of Academic Leadership of department head in schools under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 2
Student	Miss Pranee Wangha
Student ID.	57603075
Degree	Master of Industrial Education
Program	Educational Administration
Year	2016
Thesis Advisor	Dr. Ampapan Tantinakhongul
Thesis Co-advisor	Associate Professor Dr. Pariyaporn Tungkunan

ABSTRACT

This research aimed to conduct factor analysis of academic leadership of department head from the schools under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 2. The samples were 289 department heads and teachers of the Secondary Educational Service Area Office 2 and the sampling technique was multi stage sampling. The tool used for this research was a questionnaire consisting of 40 items on 5-scales with a reliability of .948. The statistical analysis in this study was Exploratory Factor Analysis: EFA applying the Principal Component Analysis with Varimax rotation (Orthogonal Rotation).

The results showed that there were 5 academic leadership components: inspection of student progress for academic achievement; curriculum management; supervision and evaluation of teaching; facility management for learning enhancement; and building motivation in teachers. It can be concluded that the overall elements of academic leadership of department head from the schools of the Secondary Educational Service Area Office 2 was 72.862 percent.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก อาจารย์ ดร.อำภาพรรณ ตันตนาครกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ รศ.ดร.ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผศ.ดร.บุญจันทร์ สีสันต์ ผศ.ดร.อัจฉรา นิชมาภา รศ.ดร.บรรจบ บุญจันทร์ อ.ดร.ชนิษฐา สาสีหมัด และ ผอ.ดร.ประพนธ์ หลีสิน ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของแบบสอบถาม

ขอขอบคุณหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่ มารดา บิดา และ บุรพาคณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมและให้กำลังใจทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ปราณี วาหา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	II
กิตติกรรมประกาศ	III
สารบัญ	IV
สารบัญตาราง	VI
สารบัญภาพ	VIII
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	8
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	14
2.3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ	16
2.4 บทบาทหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	43
2.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบ	46
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	56
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	63
4.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	76
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	77
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก หนังสือราชการ.....	95
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	103
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ.....	102
ประวัติผู้เขียน.....	104

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	5
3.1 แสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน.....	57
4.1 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
4.2 ค่าความร่วมกัน (Communality) ของการวิเคราะห์องค์ประกอบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2	65
4.3 ค่า Eigenvalues ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวน สะสมของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2	68
4.4 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 1 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	69
4.5 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตร	70
4.6 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 3 การนิเทศและการประเมินผลการสอน	71
4.7 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้	72
4.8 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 5 การสร้างแรงจูงใจให้กับครู.....	73
4.9 การเปรียบเทียบองค์ประกอบต้นแบบกับองค์ประกอบที่ค้นพบ จากการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดง Basic Concepts ของ Factor Analysis Model.....	50

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองหรือวัฒนธรรมต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ กำลังคนจะมีคุณภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดเวลา สถานศึกษาเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยตรง จากแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้คนไทยทุกกลุ่ม ทุกวัย มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทยมีความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่ดงามมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2559 : Online)

สถานศึกษาจึงมีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพของคน เนื่องจากการดำเนินงานในสถานศึกษามีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนโดยตรง พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จึง กำหนดภารกิจของสถานศึกษาให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น โดยกำหนดไว้ในมาตรา 15 ให้มีการจัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย มาตรา 22 การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง สถานศึกษาหรือโรงเรียนจึงเป็นหน่วยงาน สุดท้าย เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการเพื่อให้เด็กเรียนมีคุณภาพ ควบคู่กับ มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของ สถานศึกษาและมาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพ ภายนอก ทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดย คำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ : Online)

จากสภาพปัญหาของการศึกษาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการศึกษาไทยประสบกับปัญหาด้านคุณภาพเป็นอย่างมากโดยเฉพาะปัญหาคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้วิชาการ ยังไม่เป็นที่พอใจพิจารณาจากข้อมูลดังนี้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) โดย สทศ. ปีการศึกษา 2558 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งการทดสอบ O-net (ป.6 ม.3 ม.6) ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นส่วนใหญ่ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ : Online) และผลการประเมินผู้เรียนในระดับนานาชาติ เช่น PISA 2015 พบว่า ผลการประเมินทั้งสามด้านคือ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มลดลง แม้ว่าช่วง PISA 2009 ถึง PISA 2012 ผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์จะมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ใน PISA 2015 ทั้งสามด้านกลับมีคะแนนลดลงจาก PISA 2012 โดยการอ่านเป็นด้านที่มีคะแนนลดลงมากที่สุด (ลดลง 32 คะแนน) รองลงมาคือ วิทยาศาสตร์ (ลดลง 23 คะแนน) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : Online)

สถานศึกษามีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีบทบาทสำคัญคือการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีคุณภาพ มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารด้านต่างๆ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาอันเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งการดำเนินงานอื่นๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนานักเรียน เช่น การนิเทศ การแนะแนว การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น ซึ่งยอมรับกันทั่วไปว่า ความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาเป็นผลมาจากความสำเร็จของการบริหารวิชาการ (จิตติมา วรณศรี. 2557: 13) งานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 9)

ด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานั้น ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดให้มีคณะกรรมการสองกลุ่มในการทำหน้าที่พัฒนา กำกับ ดูแล งานด้านวิชาการของสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา และคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชาโดยมีหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ทั้งในคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา และคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชาอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : Onlin บทบาทหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีหน้าที่ในการจัดโครงสร้างหลักสูตรให้เป็นไปตาม

หลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตร สถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้าง ของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ดังนี้คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จึงมีบทบาทหน้าที่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 33 – 38) ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ แก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ที่มีบทบาทในการประสานงานจากกลุ่มบริหารงานวิชาการมาสู่ครูผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ถ่ายทอดผลสะท้อนกลับจากครูผู้ปฏิบัติในเรื่องนโยบายการบริหารงานวิชาการไปสู่กลุ่มผู้บริหาร และเป็นผู้ประสานให้สมาชิกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเอง สอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2548 : 2) กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งในด้านการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพไม่ได้ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการเท่านั้น ยังมีผู้ที่เปรียบเสมือนผู้บริหารคนหนึ่ง คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้บริหารในระดับต่างๆ และครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติภารกิจด้านการจัดการเรียน การสอน และด้านอื่นๆ เป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในการประสานงานตลอดจนการปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารหรือตามมติที่ประชุม

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ และทำหน้าที่เป็นผู้บริหารระดับกลางในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่วางแผนการดำเนินงานวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของหลักสูตร ระดับสถานศึกษา การจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สังเวียน อ่อนแก้วและคณะ. 2558 : 94) ผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นอันดับแรก และให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนตลอดจนความร่วมมือระหว่างกัน ของทุกภาคส่วน รวมถึงการส่งเสริมให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการพัฒนาทางวิชาชีพ และการสร้างนวัตกรรมทางวิชาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ขึ้นภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน (เพ็ญพักตร์ ภูศิลป์. 2557

: บทคัดย่อ) นอกจากนี้ยังพบว่าหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำใน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงบประมาณ และพัสดุ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ และ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งภาวะผู้นำที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรกคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ (บุญเรือง อุปเฮียง. 2549 : บทคัดย่อ)

จากแนวคิดของนักวิชาการและผลวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ จากองค์ประกอบต้นแบบ จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) การบริหารจัดการหลักสูตร 3) การนิเทศและการประเมินผลการสอน 4) การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้อันจะส่งผลในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของ Hallinger and Murphy (1985 : 221-224) David & Thomas (1989 : 40) Hoy and Hoy (2003 : 313-320) ถวิล มาตรฐาน (2544 : 126) Kung (1992 : 430-443) ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548: 200-202) และ U.S. Department of Education (2005 : 121)

ตารางที่ 1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	Hallinger and Murphy (1985)	David & Thomas (1989)	Hoy and Hoy (2003)	ถวิล มาตรเดียม (2544)	Kung (1992)	ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548)	U.S. Department of Education (2005)	ความสอดคล้องของเนื้อหา
1. การมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย พันธกิจ								2
• การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน	✓							
• กำหนดพันธกิจ					✓			
2. การบริหารจัดการหลักสูตร								4
• การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร	✓							
• การจัดการหลักสูตรและการสอน					✓			
• การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน						✓		
• การเน้นความสอดคล้องต่อหลักสูตรการสอน การประเมินผลและมาตรฐาน							✓	
3. การนิเทศและการประเมินผลการสอน								4
• การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน	✓							
• การติดตามการปฏิบัติการสอนของครู		✓						
• สังเกตวิธีการสอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับ		✓						
• การนิเทศการสอน					✓			
4. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน								8
• การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	✓							
• ติดตามตรวจสอบความเจริญก้าวหน้าด้าน วิชาการของนักเรียน		✓						
• ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำในการรับรู้และ ฉลองเมื่อมีความเป็นเลิศทางวิชาการร่วมกับ นักเรียนและครู			✓					
• การติดตามผลความก้าวหน้าทางวิชาการ				✓				

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	Hallinger and Murphy (1985)	David & Thomas (1989)	Hoy and Hoy (2003)	ถวิล มาตรเต็ม (2544)	Kung (1992)	ประสิทธิ์ เทียวศรีและคณะ (2548)	U.S. Department of Education (2005)	ความสอดคล้องของเนื้อหา
4. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)								
• การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน					✓			
• การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์						✓		
• การยืดหน้าที่ในการปรับปรุงโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	✓							
• การยืดหน้าที่ในการปรับปรุงงานวิชาการ			✓					
5. การสร้างแรงจูงใจให้กับครู								4
• การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู	✓							
• แรงจูงใจ และมีรางวัลกับทุกคนหรือกลุ่มที่ทำงานด้านวิชาการ		✓						
• การสร้างสรรค์แรงจูงใจให้แก่ครูและนักเรียนที่ทำงานด้านวิชาการ			✓					
• ความเป็นเลิศทางวิชาการควรถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญมากในสถานศึกษา		✓						
6. การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู	✓							1
7. การพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ	✓							1
8. การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้								3
• การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้	✓							
• การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศด้านวิชาการ		✓						
• การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ				✓				

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	Hallinger and Murphy (1985)	David & Thomas (1989)	Hoy and Hoy (2003)	ถวิล มาตรเต็ม (2544)	Kung (1992)	ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548)	U.S. Department of Education (2005)	ความสอดคล้องของเนื้อหา
9. การจัดสรรทรัพยากรบุคคล และวัสดุที่จำเป็นต่อการเรียน								2
● การสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ		✓						
● การสนับสนุนและจัดหาทรัพยากรและสิ่งของจำเป็นเพื่อให้ครูประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานในห้องเรียน			✓					
10. การบริหารตนเอง ทีมงานและชุมชน					✓			1
11. การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน	✓							1
12. การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด	✓							1
13. การควบคุมการใช้เวลาในการสอน	✓							1
14. ความกระตือรือร้นในการใช้กลยุทธ์ในการปรับปรุงด้านวิชาการ		✓						1
15. ครูเป็นศูนย์กลางของการปรับปรุงการเรียนการสอน		✓						1
16. การบริหารจัดการโรงเรียน					✓			1
17. การจัดลำดับความสำคัญ						✓		1
18. การให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการอ่าน						✓		1
19. มีวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่						✓		1
20. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำที่มีสติปัญญาดี		✓						1

จากตารางการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ จากนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการนั้นมีหลากหลายองค์ประกอบ ผู้วิจัยสังเคราะห์พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องของเนื้อหา ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปได้ องค์ประกอบต้นแบบเพื่อที่จะกำหนดเป็นกรอบแนวคิด จำนวน 5 องค์ ประกอบต้นแบบคือ 1) การบริหารจัดการหลักสูตร 2) การนิเทศและการประเมินผลการสอน 3) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) การสร้างแรงจูงใจให้กับครู 5) การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ซึ่งมีทั้งหมด 52 โรงเรียน จำนวน 2,655 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 300 คน โดยการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตามแนวคิดของ Hair, J. et.al. (2010 : 117) ที่เสนอไว้หากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าที่ 0.35 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 250 และเพื่อป้องกันการผิดพลาดของการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 300 คนและใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

1.4.2 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยคือ องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย

1. การบริหารจัดการหลักสูตร
2. การนิเทศและการประเมินผลการสอน
3. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. การสร้างแรงจูงใจให้กับครู
5. การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้

1.5 คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติในการบริหารจัดการด้านงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย

1.1 การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง การวางแผน การประสานงาน การเตรียมความพร้อม ในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เอกสารหลักสูตรที่ชัดเจน ทันสมัย มีทรัพยากรสนับสนุนที่ดีและเพียงพอ สร้างความเข้าใจให้แก่ครูในเรื่องหลักสูตร และมีระบบการติดตามและประเมินผล เพื่อนำผลการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากขึ้น

1.2 การนิเทศและการประเมินผลการสอน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับครู ในการสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ วางแผนการนิเทศ ดำเนินการนิเทศ ประเมินผลการสอน ให้ข้อมูลสะท้อนกลับ และให้คำแนะนำกับครูผู้สอนในการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการสอน และสรุปประเมินผลการดำเนินการนิเทศการสอน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู

1.3 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การพิจารณาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับระดับผลการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน นำสภาพปัจจุบันไปเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ความสำเร็จ ด้านการเรียนที่โรงเรียนกำหนดไว้ และรวบรวมเอกสารหลักฐานที่แสดงความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน เพื่อนำผลการตรวจสอบไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.4 การสร้างแรงจูงใจให้กับครู หมายถึง การสร้างบรรยากาศทางบวก ในการปฏิบัติงานของครูโดยส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ครูใช้ความสามารถ และทักษะตามความถนัด เปิดโอกาสให้ครูอบรม สัมมนา พัฒนาความรู้ความสามารถ ส่งเสริมบรรยากาศ สร้างวัฒนธรรมองค์กร ที่มุ่งความสำเร็จของงาน และประเมินผลการปฏิบัติงานของครู ด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส

1.5 การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น สภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และบริเวณโดยรอบสะอาด เป็นระเบียบ และปลอดภัย มีแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย ตลอดจนสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น และนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ผู้มีบทบาทหน้าที่ในงานวิชาการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หัวหน้ากลุ่มสาระ

การเรียนรู้ศิลปะ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

3. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 52 โรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด และทฤษฎีจากเอกสาร บทความ วารสาร หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย ดังนี้

- 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
 - 2.1.1 โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 52 โรงเรียน ในพื้นที่ สพม.2
 - 2.1.2 ทิศทางการบริหารจัดการศึกษา
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
 - 2.2.1 ความหมายภาวะผู้นำ
 - 2.2.2 ความสำคัญของผู้นำ
- 2.3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.3.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.3.2 องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ
- 2.4 บทบาทหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
- 2.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบ
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประกาศ ณ วันที่ 17 สิงหาคม 2553 และได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2553 จึงทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ต้องถูกยกเลิกตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม 2553 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ได้รวมโรงเรียนมัธยมในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2 จำนวน 36 โรงเรียนกับโรงเรียนมัธยมในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 15 โรงเรียนรวมโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 51 โรงเรียนและมีการจัดตั้งโรงเรียนใหม่จำนวน 1 โรงเรียนรวมเป็น 52 โรงเรียนมีเขตปกครองรวม 27 เขตปกครองที่ตั้ง 1126 ถนนลาดพร้าวแขวงสามเสนนอกเขตห้วยขวางกรุงเทพมหานคร 10310 (ตั้งอยู่ในโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์) นายปรีชาจิตรสิงห์ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เป็นท่านแรกและปัจจุบันนายไพรัช แสงทองเป็นผู้ดำเนินการสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. 2559 :
Online)

2.1.1 โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 52 โรงเรียน ในพื้นที่ สพม.2 มีดังนี้

1. กุณนทีรุทธารามวิทยาลัย	30. ยานนาเวศวิทยาลัย
2. จันทรหุ่นบำเพ็ญ	31. รัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน
3. เจ้าพระยาวิทยาลัย	32. รัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง
4. ดอนเมืองจตุรจินดา	33. ราชดำริ
5. ดอนเมืองทหารอากาศบำรุง	34. ราชวินิตบางเขน
6. เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	35. ฤทธิยะวรรณาลัย
7. เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	36. ฤทธิยะวรรณาลัย 2
8. เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา	37. ลาดปลาเค้าพิทยาคม
9. เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุวรรณภูมิ	38. วชิรธรรมสาธิต
10. เตรียมอุดมศึกษาสุวินทวงศ์	39. วัดสุทธิวาราม
11. เทพลีลา	40. ศรีพุดมา
12. เทพศิรินทร์ร่มเกล้า	41. เศรษฐบุตรบำเพ็ญ
13. นนทรีวิทยา	42. สตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินีนาถ
14. นวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	43. สตรีวิทยา 2
15. นวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา	44. สตรีศรีสุริโยทัย
16. นวมินทราชินูทิศ เบญจมราชาลัย	45. สตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ
17. นวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา 2	46. สายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ
18. นวมินทราชินูทิศ กรุงเทพมหานคร	47. สารวิทยา
19. บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	48. สิริรัตนาร
20. บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2	49. สีกัน (วัดน่านนันทอุปถัมภ์)
21. บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4	50. สุขุมวิทอุปถัมภ์
22. บางกะปิ	51. สุรศักดิ์มนตรี
23. ปทุมคงคา	52. หอวัง
24. พรตพิทยพยัต	
25. พระโขนงพิทยาลัย	
26. พุทธจักรวิทยา	
27. มัธยมวัดธาตุทอง	
28. มัธยมวัดบึงทองหลาง	
29. มัธยมวัดหนองจอก	

2.1.2 ทิศทางการบริหารจัดการศึกษา

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เป็นองค์กรแห่งการบริหาร
เพื่อการเรียนรู้พัฒนาสู่ความเป็นเลิศระดับมาตรฐานสากลบนวิถีความเป็นไทย

พันธกิจ

พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพด้วยวิถีไทยเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรู้คุณธรรมความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล

ค่านิยมองค์กร

เป็นองค์กรที่จริงใจ พร้อมให้บริการประสานสัมพันธ์ ร่วมกันเป็นหนึ่ง

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ
2. ประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึง และเสมอภาค
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็งตามหลักธรรมาภิบาลและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นไทย ศรัทธาและยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียนในเขตพื้นที่การศึกษาได้เรียนตามศักยภาพของตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจเขตภาคใต้

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล

จุดเน้น

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักเพิ่มขึ้น โดยผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5
2. นักเรียนที่มีความสามารถด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านเทคโนโลยี และศิลปะศาสตร์ทุกคนได้รับการส่งเสริมให้มีความเป็นเลิศ
3. นักเรียนมีความสำนึกในความเป็นไทยมีจิตสาธารณะและอยู่อย่างพอเพียง
4. ประชากรวัยเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาด้วยทางเลือกที่หลากหลายเพื่อลดอัตราเด็กตกหล่น ออกกลางคัน ส่งเสริมการเรียนรู้ต่อหรือประกอบอาชีพ
5. นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมพหุวัฒนธรรม

6. สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและได้รับการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีคุณภาพตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

2.2.1 ความหมายภาวะผู้นำ

Fiedler (1967 : 8) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำ หมายถึง ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลซึ่งมีบุคคลหนึ่งคอยอำนวยความสะดวก ประสานงานและดูแลควบคุมคนอื่นๆ ในการปฏิบัติงานร่วมกัน นั่นคือภาวะผู้นำจะต้องมีอำนาจในการสั่งการบุคคลอื่นและมีการสื่อสารพูดคุยรวมทั้งสามารถดูแลและให้ความมั่นใจ สร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคลอื่นได้

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544 : 31) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ส่วนตัวของบุคคลหนึ่งที่จะนำกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายเดียวกันหรือความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นและสนับสนุนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ชาญชัย อาจินสมอาจาร (2550 : 43) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นการกระทำของกลุ่มและความเต็มใจของสมาชิกที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันและผู้นำคือตัวกระตุ้นที่สำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว

Yukl (2006 : 5) ได้กล่าวถึง ภาวะความเป็นผู้นำจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่บุคคลใช้อิทธิพลที่มีอยู่มาใช้ในการกำหนดบทบาท โครงสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มหรือในองค์กร ซึ่งอิทธิพลก็จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของผู้นำและการมีภาวะผู้นำ จากนิยามดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้นำที่จะต้องมีความสัมพันธ์เพื่อที่จะให้การปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความมีศักยภาพ สมรรถภาพของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในองค์กรและสามารถเข้าใจองค์กรเป็นอย่างดี รวมถึงพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลหนึ่งที่จะนำกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายเดียวกัน หรือความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นและสนับสนุนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งการพัฒนาเพื่อสร้างมิตรภาพอันดีร่วมกันระหว่างสมาชิกในองค์กร

2.2.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำ

สำหรับผู้บริหารความเป็นผู้นำจำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ตามจะเชื่อมั่นและศรัทธา สนับสนุน หรือไม่อยู่ที่ศิลปะและยุทธวิธีต่างๆ และถ้าหันกลับมาพิจารณาในส่วนของประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องรับรู้ว่าคุณำทุกคนต้องมี จากการที่ผู้นำมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นและสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้คล้อยตามได้ด้วยความเต็มใจนั้น ผู้นำต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ด้วย มิฉะนั้นจะสร้างปัญหาต่างๆ มากมายจึงกล่าวได้ว่า ผู้นำมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรมาก ดังคำกล่าวคือ

Drucker (อ้างใน พสุ เดชะรินทร์. 2549 : 15) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลไว้ 8 ประการ

1. อะไรคือสิ่งที่ต้องทำ ผู้นำต้องสามารถกำหนดสิ่งที่มีความสำคัญหรือจำเป็นต้องทำโดยคำนึงถึงความเร่งด่วน ผู้นำต้องถามคำถามกับตัวเอง เพื่อจัดลำดับความสำคัญกับงาน
2. อะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับองค์กรหลักในการดำเนินงานต้องคำนึงถึงผลประโยชน์โดยส่วนรวมขององค์กรไม่มุ่งเฉพาะสิ่งที่จะตอบแทนเจ้าของกิจการ พนักงาน และผู้บริหาร
3. ผู้นำที่ดีต้องสามารถเขียนแผนงานที่จะปฏิบัติให้มีความเป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้
4. ผู้นำที่ดีต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้ตัดสินใจ โดยใช้ความชัดเจนและชี้แจงถึงการตัดสินใจในกรณีที่กระทบต่อบุคคลในองค์กร
5. ผู้นำที่ดีต้องสามารถสื่อสารและชี้แจงข้อมูลให้ผู้ร่วมงานรับรู้และเข้าใจและเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น
6. ผู้นำที่ดีต้องเห็นโอกาสสำคัญกว่าปัญหา เพราะโอกาสเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางบวกมากกว่าปัญหา
7. ผู้นำที่ดีต้องรู้จักการนำประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องมีการรู้ตัวล่วงหน้ามีการเตรียมตัวและรู้วัตถุประสงค์ของการประชุม
8. ผู้นำที่ดีต้องใช้คำว่า พวกเรา เป็นการให้เกียรติกับผู้ร่วมงานและเพิ่มขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ Covey (อ้างใน วิทยากร เชียงกุล. 2547 : 45) ได้กล่าวถึงอุปนิสัย 7 ประการของคนที่ประสบความสำเร็จและเป็นผู้นำที่ดี ประกอบด้วย

1. ริเริ่มลงมือทำในเชิงรุกและรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่โทษคนอื่น
2. เริ่มต้นด้วยการมีเป้าหมายอยู่ที่ใจ
3. รู้จักเลือกทำสิ่งที่สำคัญที่มีส่วนช่วยให้บรรลุตามเป้าหมาย
4. คิดแบบใจกว้างมุ่งความร่วมมือให้ชนะทั้งสองฝ่าย
5. เป็นผู้รับฟังที่ดี พยายามเข้าใจผู้อื่นก่อนที่จะทำให้ผู้อื่นเข้าใจเรา
6. หาทางออกร่วมกันแบบได้ผลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
7. ลับเครื่องมือของเราให้คมอยู่เสมอได้แก่ สติปัญญา จิตวิญญาน พลังขับเคลื่อนด้านกายภาพสังคมและวัฒนธรรม

ดังนั้นความสำคัญของผู้นำคือการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ได้วางไว้ ซึ่งผู้นำต้องมีความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานและมีวิวัฒนาการทางอารมณ์ในการสร้างมิตรภาพมีจิตใจกว้างเพราะองค์ประกอบดังกล่าวจะช่วยในการสร้างความน่าเชื่อถือและความศรัทธาของผู้ร่วมงานให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานและองค์กรในด้านการศึกษาก็เช่นกัน ผู้นำองค์กรหรือผู้นำสถานศึกษาก็มีบทบาทสำคัญในการบริหารการศึกษาและงานอื่นๆ ตามภารกิจเนื่องจากในปัจจุบันการแข่งขันของสถาบันการศึกษาสูงมากถ้าสถานศึกษาไม่มีความน่าเชื่อถือโอกาสที่ผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานมาเล่าเรียนก็น้อยมากนั่นคือสถานศึกษาขาดความเชื่อถือจากชุมชน ทำให้มีการยอมรับน้อยและส่งผลถึงเกียรติและชื่อเสียงของสถานศึกษาด้วย

2.3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ

2.3.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (Instructional Leadership) มีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้และการสอนในสถานศึกษาโดยตรง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

ถาวร เส็งเอียด (2550 : 150) ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึงความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียน

สิร์รานี วสุภัทร (2551 : 29) ได้นิยามความหมายของ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ หรือชี้แนะให้บุคลากรในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา รวมถึง และประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้งานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียน อันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

Glickman (2007 : 131) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือการบูรณาการของงาน เพื่อให้การช่วยเหลือโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาหลักสูตร

McEwan (1998 : 6) ได้นิยามความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ คือภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วยครูผู้สอน นักเรียนและหลักสูตร มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง คุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนรู้กระตุ้นให้ครูและบุคลากรดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความรู้และสามารถคิดค้น ริเริ่ม พัฒนาสิ่งใหม่เพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาครู และพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

2.3.2 องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ

Hallinger and Murphy (1985 : 221-224) กล่าวว่า ได้กำหนดองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ หรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบใหญ่และ 11 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน (Defining the School Mission) การกำหนดภารกิจของโรงเรียนเป็นการกำหนดกรอบขอบเขตของโรงเรียนต้องรับผิดชอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และสร้างความเข้าใจในภารกิจดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งจำแนกภารกิจของโรงเรียนออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (Framing School Goals)

1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน (Communicating School Goals)

2. การจัดการด้านการเรียนการสอน (Managing the Instructional Program) หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลส่งเสริม และสนับสนุนการสอนของครู การเรียนของนักเรียนและการประสานงานการเรียนการสอนซึ่งจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

2.1 การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน (supervising and evaluation instruction)

2.2 การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร (Coordinating Curriculum)

2.3 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring Student Progress)

3. การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promoting School Climate) บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (Norms) และทัศนคติของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะมีบทบาทที่สำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการโรงเรียนทั้งด้านตัวครู นักเรียน และการเรียนการสอน รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะจำแนกบทบาทในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนเป็น 6 องค์ประกอบ คือ

3.1 การควบคุมการใช้เวลาในการสอน (Protecting Instruction Time)

3.2 การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Maintaining High Visibility)

3.3 การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู (Providing Incentives for Teachers)

3.4 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (Promoting Professional Development)

3.5 การพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ (developing and Enforcing Academic Standards)

3.6 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ (Providing Incentive for Learning)

David & Thomas (1989 : 40) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 8 ประการ

1. การยึดหน้าที่ในการปรับปรุงโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนพัฒนางานวิชาการมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ตรงเป้าหมายของโรงเรียน มีการกระจายอำนาจให้ครูเพื่อร่วมกันวางแผนโครงการด้านวิชาการหาวิถีทางให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านวิชาการ โครงการด้านปรับปรุงวิชาการต่างๆของโรงเรียนตลอดจนร่วมมือกับครูสร้างกฎระเบียบของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนงานด้านวิชาการ

2. ความกระตือรือร้นในการใช้กลยุทธ์ในการปรับปรุงด้านวิชาการ ผู้บริหารควรกระตือรือร้นในการทำงาน ควรปรับปรุงอย่างจริงจังด้วยตนเอง ผู้บริหารควรร่วมกับคณะครูในการปรับปรุงให้คำแนะนำดำเนินการประสานงานและติดตามผลและเข้ามีส่วนร่วมปรับปรุงด้านวิชาการ เช่น ขอเวลาผู้ปกครองช่วยเหลือด้านสำนักงานในชั้นเรียน

3. แรงจูงใจ และมีรางวัลกับทุกคนหรือกลุ่มที่ทำงานด้านวิชาการ ผู้บริหารควรสร้างระบบการให้รางวัลสำหรับนักเรียนและครูซึ่งสนับสนุนการปรับปรุงทางด้านวิชาการ และกระตุ้นความเป็นเลิศในการทำงานของครูและนักเรียน

4. ติดตามตรวจสอบความเจริญก้าวหน้าด้านวิชาการของนักเรียนตั้งแต่ผลการเรียนแต่ละระดับชั้นแต่ละห้องเรียนและนักเรียนแต่ละคน พฤติกรรมเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของงานวิชาการ ผู้บริหารสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับครู - อาจารย์ ถึงมาตรฐานทางวิชาการว่ามีช่องว่าง (Gap) โกลห่างกันมากน้อยเพียงใดเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างนั้น

5. การสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรวางวัสดุและทรัพยากรบุคคลที่จำเป็นเพื่อการปฏิบัติงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การสรรหาครูที่มีคุณภาพ การสนับสนุนความคาดหวังของครูและสนับสนุนการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสรรหาคัดเลือกบุคคล มีกระบวนการสรรหาบุคคลภายนอกหรือคัดเลือกบุคคลภายในเข้ามารับตำแหน่งงานมีกระบวนการดังนี้ 1) สำรวจแหล่งที่จะได้มาซึ่งบุคลากร 2) การประกาศรับสมัคร 3) การประชาสัมพันธ์ 4) การเลือกใช้ข้อสอบคัดเลือกหรือการสัมภาษณ์ 5) การค้นหาบุคลากรจากแหล่งต่างๆ 6) การบรรจุบุคลากรในตำแหน่งต่างๆให้เหมาะสมกับงาน 7) การปฐมนิเทศให้ทราบระบบหลักเกณฑ์ สถานที่และบุคลากรตลอดจนชุมชน 8) ติดตามดูแลผลการทดลองปฏิบัติงาน

6. การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศด้านวิชาการ ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการสร้างความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนอย่างเป็นระเบียบ คำแนะนำที่ผู้บริหารควรนำไปปฏิบัติคือ 1) ปกป้องเวลาการสอนและการเรียนจากสิ่งที่ยกเว้นต่างๆ 2) พัฒนานโยบายที่มีอยู่ให้ชัดเจนและส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบและการควบคุม 3) ช่วยให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ของการจัดการภายในโรงเรียน 4) ได้รับความร่วมมือของนักเรียนในการสร้างสิ่งแวดล้อมทางด้านวิชาการและความเป็นระเบียบเรียบร้อย 5) รักษาสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนและสถานที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย น่าพึงพอใจ 6) แสดงความสนใจต่อตัวนักเรียนด้วยการถามถึงสุขภาพครอบครัววันเรียนและกิจกรรมต่างๆ 7) ถ้าจำเป็นต้องใช้ระเบียบวินัยการไล่ออกก็ต้องนำมาใช้กับผู้สร้างปัญหาอย่างร้ายแรงภายในโรงเรียน

7. การติดตามการปฏิบัติการสอนของครู ผู้บริหารใช้เวลาส่วนมากในแต่ละวันติดตามปัจจัยอื่นเพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการพัฒนาด้านวิชาการ การสอนของครูที่ใช้ทักษะทางวิชาการโดยตรง ผู้บริหารควรสังเกตว่าผู้สอนตามโครงการที่บันทึกหรือไม่การเริ่มสอนตรงเวลา กระบวนการเรียนการสอนที่ไม่มีอะไรมาขัดขวาง ผู้บริหารให้การสนับสนุนครูให้ใช้แผนการสอนและทำงานเป็นทีมซึ่งจะไปสู่การสอนที่ดี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่สูงกว่าและความพึงพอใจในงานที่สูงขึ้น

8. สังเกตวิธีการสอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญด้านวิชาการเป็นด้านที่สำคัญที่สุด คือ สังเกตครูผู้สอนในชั้นเรียนและติดต่อกับคณะครูเกี่ยวกับหนทางที่จะปรับปรุงและแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน เช่น กระบวนการที่จะนำไปสู่การปรับปรุงด้านวิชาการ การอุทิศเวลาของผู้บริหารที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

Hoy and Hoy (2003 : 313-320) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญที่สุดคือเป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional leader) ที่ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารสถานศึกษาคนเดียวเท่านั้นที่รับผิดชอบต่อภาวะผู้นำในการสอน แต่ควรเกิดขึ้นทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและจากครูทั้งนี้ครูเป็นผู้ทำการสอนในชั้นเรียน เป็นผู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนที่มีองค์ความรู้อย่างดีเยี่ยม ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเพียงแต่มีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาบรรยากาศของสถานศึกษาที่ทำให้เกิดการปฏิบัติการสอนที่ดีที่สุดนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสื่อสารให้เป็นที่เข้าใจถึงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นเลิศทางวิชาการและการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องได้แก่

1. ความเป็นเลิศทางวิชาการควรถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญมากในสถานศึกษา มีงานวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันว่าการที่สถานศึกษาเน้นงานด้านวิชาการเป็นเรื่องสำคัญที่สุดต่อผลสำเร็จของ

นักเรียน การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นกิจกรรมที่ทั้งครูและผู้นำทางวิชาการต้องร่วมมือและช่วยกัน ดำเนินต่อไป กิจกรรมที่เกี่ยวกับความก้าวหน้าและผลสำเร็จของนักเรียน บรรยากาศของสถานศึกษา การสร้างแรงจูงใจให้กับครูและนักเรียน และขวัญกำลังใจของครูควรได้รับการกำกับติดตามและ ประเมินเป็นประจำ ผู้นำทางวิชาการควรสร้างความมั่นใจที่จะให้สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เป็น ระเบียบ จริงจังและเน้นเป้าหมายทางวิชาการที่สูงแต่สามารถบรรลุผลได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง แสดงให้เห็นถึงความเชื่อถือทั้งด้วยวาจาและการกระทำว่า นักเรียนทุกคนสามารถบรรลุถึงผลสำเร็จ ได้ โดยการพัฒนาบรรยากาศที่ทำให้ทั้งครูและนักเรียนมีความเอาใจใส่ต่อการทำงานหนักและต่อ ความสำเร็จทางวิชาการ

2. ครูเป็นศูนย์กลางของการปรับปรุงการเรียนการสอนสามารถเปลี่ยนและปรับปรุงการ ปฏิบัติการสอนของตนในห้องเรียน มีแรงจูงใจและมีวินัยในตนเองซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อการ พัฒนา และครูต้องตัดสินใจว่าต้องการที่จะพัฒนาจริง

3. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้การสนับสนุนและจัดหาทรัพยากรและสิ่งของจำเป็นเพื่อให้ ครูประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานในห้องเรียน การจัดหาทรัพยากรให้แก่ครูเป็นบทบาทพื้นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่แล้ว

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำที่มีสติปัญญาที่ทันต่อการพัฒนาเกี่ยวกับการสอน การเรียน การสร้างแรงจูงใจ การบริหารจัดการห้องเรียน การประเมินผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครู

5. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำในการรับรู้และทดลองเมื่อมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ร่วมกับนักเรียนและครู เพราะว่าการกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยเสริมให้วิสัยทัศน์และวัฒนธรรมความเป็น เลิศทางวิชาการให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ถวิล มาตรเลี่ยม (2544 : 126) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ดังนี้

1. การยึดหน้าที่ในการปรับปรุงงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ผู้บริหารต้องมีการวางแผนพัฒนาทางวิชาการมุ่งมั่นที่ปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ตรงตาม เป้าประสงค์ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการมีการจัดประชุมเพื่อหาทาง ปรับปรุงงานด้านวิชาการอยู่ตลอดเวลาตลอดจนร่วมกับครูสร้างกฎ ระเบียบของโรงเรียนเพื่อ สนับสนุนงานวิชาการ

2. การสร้างสรรค์แรงจูงใจให้แก่ครูและนักเรียนที่ทำงานด้านวิชาการ ผู้บริหารควรสร้าง ระบบการให้รางวัลสำหรับนักเรียนและครูซึ่งสนับสนุนการปรับปรุงด้านวิชาการและกระตุ้นความเป็น เลิศในการทำงาน เช่น สร้างกลยุทธ์ทางด้านแรงจูงใจ สร้างขวัญของโรงเรียน ทำเลื่อยึด หรือแต่งเพลง ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการของโรงเรียน

3. การติดตามผลความก้าวหน้าทางวิชาการ หลักฐานด้านเอกสารที่ดีของครูใหญ่ที่มี ประสิทธิภาพ คือ ผลความก้าวหน้าของนักเรียนจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่ละระดับ แต่ละชั้น และแต่ละคนหลักฐานเหล่านี้สะท้อนสิ่งที่แท้จริงถึงจุดมุ่งหมายทางวิชาการและ คุณค่าทางด้านการเรียนการสอนผู้บริหารมีส่วนร่วมผลประโยชน์กับครูและใช้ข้อตกลงที่เป็นมาตรฐาน และสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานก็นำมาแก้ไขให้ถูกต้อง

Kung (1992 : 430-443) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล และ ได้แบ่งองค์ประกอบภาวะผู้นำนี้ไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดพันธกิจ มีงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนชี้ให้เห็นว่ามีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วจำเป็นจะต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจด้วย การทำกรอบเป้าหมายวัตถุประสงค์และพันธกิจ ต้องไม่ตั้งเป้าที่สูงจนเกินไป เป็นไปตามสถานการณ์ในช่วงเวลานั้นหากดำเนินการโดยไม่มีพันธกิจที่ชัดเจนก็เหมือนการเดินทางอย่างไร้จุดหมาย

2. การจัดการหลักสูตรและการสอน การสอนจัดเป็นบริการเบื้องต้นของโรงเรียน ดังนั้นอย่างน้อยผู้บริหารโรงเรียนควรต้องทราบถึงขอบข่ายรายวิชาที่เปิดสอนรวมถึงความรู้ที่จำเป็นในการสอนอีกด้วย การมีพื้นความรู้ที่กว้างของผู้บริหารถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารควรจะสามารถให้ข้อมูลและทิศทางแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับวิธีการสอน และผู้บริหารควรใส่ใจและส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

3. การนิเทศการสอน ผู้บริหารมีบทบาทในกรณีนี้ ให้ถือว่าเป็นวิธีในการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง ไม่ใช่การนิเทศตามสภาพปัญหา การประเมินการดำเนินงานเป็นการประเมินย้อนหลัง แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นมองไปข้างหน้าจึงต้องใส่ใจเรื่องกรณีนี้ให้มาก ว่าทำอะไรอยู่ตอนนี้ ไม่ใช่การมองสิ่งที่ทำไปแล้วที่ผ่านมา ผู้นำต้องให้โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในและนอกโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูรายบุคคล ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

4. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน แม้ว่าตลาดที่รับเด็กเรียนจบ จะเป็นการทดสอบสุดท้าย ผู้บริหารก็ควรตรวจสอบคุณภาพนักเรียน โดยผู้นำทางวิชาการ ที่มีประสิทธิผลนั้นจะต้องมีหลากหลายวิธีในการทบทวน และใช้ในการช่วยเหลือครู นักเรียนและผู้ปกครองในการพัฒนากลยุทธ์เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน แม้ว่าผู้บริหารจะไม่สามารถตีความการประเมินผลในโรงเรียนได้ทุกครั้ง แต่ควรจะระบุชัดเจนว่าคาดหวังให้มีการทดสอบตีความ และสนองตอบกำกับติดตามกระบวนการทั้งหมด

5. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เมื่อบรรยากาศโรงเรียนแสดงถึงคุณค่าของการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมเสริมให้บรรลุผลสำเร็จ จึงทำให้ไม่เป็นการยากที่จะเรียนรู้ ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบการสร้างบรรยากาศทางการศึกษาในทุกระดับ และบรรยากาศนี้จะช่วยดึงพลังของนักเรียนและครูออกมา โดยมีหลายวิธีที่จะทำให้เกิดได้ เช่น การจัดให้มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบ จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญและให้เข้าใจว่าสิ่งที่ดี คือการที่แต่ละคนทำส่วนของตนอย่างดีที่สุด เพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังกับนักเรียนสูง

ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548: 200-202) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการวางแผน ยุทธศาสตร์ บริหารการเปลี่ยนแปลง สร้างช่องทางการมีส่วนร่วมตัดสินใจของฝ่ายต่างๆ วางแผนปฏิบัติการ จัดโครงสร้างองค์การที่สนับสนุนการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ และระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้

2. การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การนิเทศการสอนของครู การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การกำกับ ดูแลการใช้หลักสูตร การกระตุ้นให้กำลังใจครูและนักเรียนในการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอนของครูและนักเรียน การประสานงานหลักสูตร การออกแบบ สร้าง

และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารเวลา พักพักเวลาการเรียนการสอนโดยทำตัวให้พบเห็น อยู่เป็นนิจในโรงเรียนและชุมชน

3. การบริหารตนเอง ทีมงานและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างทาง คุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างในทางการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน และชุมชนมีความสามารถในการสื่อสาร การยอมรับความแตกต่างทางความคิดและการกระทำของ ผู้อื่น การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีความเป็นผู้นำ และการคิดนอกรอบ

U.S. Department of Education (2005 : 121) กระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนว่าต้องแสดงออกว่าเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

1. การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritization) ให้ถือว่าการสอนและการเรียนเป็นเรื่องสำคัญ ที่สุดเสมอ ภาวะผู้นำเป็นสมดุลของการบริหารจัดการกับวิสัยทัศน์ ทั้งที่ผู้นำต้องปฏิบัติภารกิจอื่นๆ งานการเรียนการสอนก็ยังคงเป็นเรื่องที่ผู้นำต้องจัดเวลาให้

2. การให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการอ่าน (Scientifically-based Reading Research) ผู้นำทางวิชาการต้องเป็นผู้รู้ดีโดยอาศัยงานวิจัยเกี่ยวกับการอ่าน และรู้ดี เกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิผลเพื่อที่จะช่วยให้สามารถเลือกใช้อุปกรณ์การสอนและสามารถกำกับ การใช้ประโยชน์ได้ สามารถช่วยครูในการพัฒนาวิชาชีพครูได้ จะช่วยทำให้ครูรับรู้ตลอดเวลาและจะ ช่วยให้การกำกับติดตามได้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

3. การเน้นความสอดคล้องต่อหลักสูตรการสอน การประเมินผลและมาตรฐาน (Focus on Alignment of Curriculum, Instruction, Assessment, and Standards) ถ้าหากความสำเร็จของ นักเรียนคือเป้าหมาย และเป้าหมายนั้นสามารถวัดได้ด้วยวิธีการประเมินที่อาศัยมาตรฐานเป็นเกณฑ์ หลักสูตร การสอนและการประเมิน เหล่านี้ต้องสอดคล้องกับมาตรฐาน หากไม่สอดคล้องกันกับ มาตรฐาน ก็คงแสดงให้เห็นเป็นหลักฐานไม่ได้ว่านักเรียนมีผลสำเร็จ ความสอดคล้องตรงกันเป็น กระบวนการที่ต้องมีและดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตร และการประเมิน หมุนเวียนผ่านขั้นตอนการพัฒนาไปเรื่อยๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์นั้น ผู้นำมีประสิทธิผลจะ ให้แหล่งข้อมูลหลากหลายเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน การตัดสินใจทุกระดับจะต้องอาศัยข้อมูลที่ ตรงกับปัญหา เจ้าหน้าที่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถใช้ข้อมูลเพื่อช่วยผู้บริหารโรงเรียนให้ เป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลมากขึ้น และเจ้าหน้าที่ที่สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นนโยบายและ หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนสามารถใช้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางเน้นงานการเรียนการสอนและเป็นแนว ทางการพัฒนาวิชาชีพของครู ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลก็สามารถช่วยครูในการใช้ข้อมูลเพื่อการจัดกลุ่ม นักเรียนและเพื่อชี้ชัดความต้องการของนักเรียนได้

5. มีวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ (Culture of Continuous Learning for Adults) การสอนที่มีประสิทธิผลนั้นเป็นทักษะที่ไม่มีวันสมบูรณ์ ครูทุกคนสามารถใช้เวลาที่เหลือ ทำประโยชน์เพื่อปรับปรุงการสอนของตนเอง งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ย่อมเห็นว่าการปรับปรุงการสอนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง ผู้นำที่เห็น ความสำคัญของการคงสภาพการเรียนรู้ย่อมจัดเวลาให้ครู ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องเกี่ยวข้องกันนี้ ผู้นำจะคอยติดตาม กำกับและให้การสนับสนุนให้การเรียนรู้ใหม่นี้มีความยั่งยืน

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบ ต้นแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย

1. การบริหารจัดการหลักสูตร
2. การนิเทศและการประเมินผลการสอน
3. การติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. การสร้างแรงจูงใจให้กับครู
5. การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้

โดยองค์ประกอบต้นแบบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ไปศึกษา หนังสือ ตำรา และงานวิจัย สามารถนำเสนอข้อมูลได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการหลักสูตร

1.1 ความหมายของการบริหารจัดการหลักสูตร

หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ (ธำรง บัวศรี. 2542 : 7)

หลักสูตร คือ แผนหรือโปรแกรมประสบการณ์ทั้งหลายสำหรับผู้เรียน (Oliva. 1982 : 10) หลักสูตรมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญ 3 ประเด็นได้แก่ 1) ความรู้ 2) กระบวนการที่จะอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและ 3) ผลผลิตของการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนนำไปใช้เพื่อแสวงหาคำตอบเมื่อมีข้อมูลสารสนเทศใหม่ (Armstrong. 2003 : 4)

สรุปได้ว่าหลักสูตร คือ แผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี ความสามารถและคุณลักษณะตามที่คาดหวัง มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ ความรู้การจัดกิจกรรมและการประเมินผล

การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและ การประเมินผลหลักสูตร (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544 : 42-43)

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการและการดำเนินการ การควบคุม ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานให้ตอบสนองต่อจุดหมายหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดในสถานศึกษานั้นให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด (สุรศักดิ์ ราศี : Online)

กรมวิชาการ (2545 : 7) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร คือการที่สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษาทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตรซึ่งหมายถึง การสร้าง การใช้และการปรับปรุงหลักสูตรนอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้วในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร คือ การวางแผน การอำนวยการ การประสานงานติดต่อ การประเมินผล การดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อจุดหมายหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยมี กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร และ การประเมินผลหลักสูตร

1.2 หลักการบริหารจัดการหลักสูตร

การทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจนและถูกต้องถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ โดยมีหลักและแนวคิดที่สำคัญ 9 ประการ ดังนี้ (สุรศักดิ์ ราสี : Online)

1. การวางแผนงานหลักสูตร ในช่วงระยะเปลี่ยนผ่านของการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกโรงเรียนจะมีทั้งหลักสูตรใหม่และหลักสูตรเก่า หลักสำคัญในการบริหารหลักสูตรคือจะต้องทำให้ผู้เรียนสูญเสียประโยชน์น้อยที่สุด เพราะฉะนั้นจะต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนหลักสูตรให้น้อยและสั้นที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดี ต้องจัดระบบให้ดี มีข้อมูลที่ชัดเจน และเตรียมทุกอย่างให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2. การจัดระบบข้อมูลโรงเรียน นับเป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการบริหารหลักสูตร ระบบข้อมูลโรงเรียนประกอบด้วยข้อมูลต่างๆ ดังนี้

2.1 หลักสูตร - การสร้างหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และการประเมินผล

2.2 การบริหารจัดการ - มีข้อมูลด้านผู้เรียน ผู้สอน ว่ามีความพร้อมหรือไม่เพียงใด

2.3 ระบบข้อมูล - ครูอาจารย์นักเรียน บุคลากร ผู้รู้ในชุมชน อาชีพในพื้นที่

2.4 การวางแผนกลยุทธ์ 3-5 ปี แสดงถึงวิสัยทัศน์จุดมุ่งหมาย และขั้นตอนการปฏิบัติงาน

2.5 ระบบงบประมาณ - การบริหารงบประมาณจะต้องมีความชัดเจนตรวจสอบได้ มุ่งผลงานและเพื่อพัฒนาการศึกษาเป็นสำคัญ

2.6 การพัฒนาการเรียนรู้ - สื่อและข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการศึกษาอบรมของครู

2.7 ระบบช่วยเหลือ - มีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล จำแนกเด็กเก่ง เด็กปกติและเด็กด้อยโอกาส เพื่อให้การสนับสนุนช่วยเหลืออย่างสอดคล้องกับความจำเป็นต้องการของเด็กแต่ละกลุ่ม

2.8 บริหารบุคคล - ข้อมูลเกี่ยวกับครูอาจารย์ ทั้งในด้านการศึกษา การอบรม การจัดหาบรรจุและเลิกจ้าง เพื่อช่วยในการพัฒนาครูให้เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรใหม่

2.9 การประเมินภายใน - จัดเตรียมข้อมูลการพัฒนาหลักสูตร บุคลากร และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กและโรงเรียน

3. เอกสารหลักสูตร จะต้องชี้แนวการสอนอย่างถูกต้อง ชัดเจน และทันสมัย เอกสารประกอบหลักสูตรและรายวิชาที่ละเอียดประณีตจะช่วยให้การบริหารหลักสูตรเป็นไปโดยง่าย สามารถติดตามการทำงานได้อย่างใกล้ชิดและเป็นขั้นตอน

4. คณาจารย์มีคุณภาพ เข้าใจหลักสูตรอย่างดี เมื่อครูเป็นผู้เขียนหลักสูตรเองแล้ว ย่อมจะทำให้การศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรเป็นไปโดยง่าย สามารถปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงในห้องเรียนได้

5. ผู้เรียนมีความพร้อมด้านความรู้พื้นฐานและคุณธรรม ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรมสถานศึกษาจะต้องจัดเตรียมระบบข้อมูลรายบุคคลของผู้เรียนโดยครูผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียนทุกๆ ด้าน

6. มีทรัพยากรสนับสนุนที่ดีและเพียงพอการบริหารการศึกษาในอนาคตอันใกล้เป็นการกระจายอำนาจในหลายๆ ด้าน ท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรในการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมทั้งเรื่องงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนการระดมทรัพยากรจะต้องกระทำอย่างหลากหลายและกว้างขวางขึ้น

7. ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและมีประสิทธิภาพ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจุดเน้นอีกเรื่องหนึ่งคือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะมีสอดแทรกอยู่เป็นระยะๆ ตลอดเวลาบทบาทในเรื่องนี้ไม่ใช่ภาระหน้าที่ของครูคนใดคนหนึ่งแต่ครูทุกคนจะมีบทบาทเป็นครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวได้ โดยเฉพาะครูที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก

8. มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ทุกจุดทุกมุมของโรงเรียนและชุมชนเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ไม่ใช่ว่าต้องเรียนจากตำราอย่างเดียว หากครูเข้าใจก็จะสามารถดึงประสบการณ์ของผู้เรียนเข้ามาสู่กระบวนการเรียนรู้ได้การสร้างบรรยากาศทางวิชาการเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องอาศัยความเอาใจใส่อย่างสูงจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น การจัดแสดงนิทรรศการหรือข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในโรงเรียน หากทำให้เป็นปัจจุบันและให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำก็เป็นกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ตัวเด็กได้อีกแหล่งหนึ่ง เช่น นำผลงานของเด็กที่ดีเด่นมาแสดง ทั้งด้านศิลปะ หรือในโรงอาหาร ติดป้ายให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับโภชนาการ เป็นต้น

9. มีระบบการติดตามและประเมินผล คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรายวิชาจะต้องมาพูดคุยกันในแต่ละภาคการศึกษา และทุกสิ้นปีการศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาก็จะต้องจัดการประเมินผลคุณภาพรวม และเขียนรายงานออกมาเป็นการประเมินภายในในตัวเป็นการทำงานที่ผลการปฏิรูปการเรียนการสอนจะไปสู่ตัวผู้เรียนโดยตรงและควรเน้นการประเมินตามสภาพจริงระบบบริหารจัดการหลักสูตรที่ดีจึงต้องเป็นระบบที่มีคุณธรรมอันเป็นคุณสมบัติที่ดีทางจิตใจมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนให้ดีที่สุดเมื่อนำไปประพฤตปฏิบัติจริงถือว่ามิจริยธรรมมีการควบคุมกายวาจา อันเป็นศีลธรรมของผู้สอนทำให้เกิดความชอบธรรมในการจัดการเรียนการสอน และทุกคนทุกฝ่ายจะต้องมีความสมานฉันท์ช่วยกันทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียน เต็มเต็มผู้เรียนในทุกๆ ด้าน เมื่อประกอบกับโรงเรียนมีโครงสร้างและทำงานอย่างมีคุณภาพก็จะทำให้โรงเรียนเป็นระบบที่มีปัญหาเป็นพื้นฐานสามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ต่อเนื่อง

สรุป หลักการบริหารหลักสูตร คือ การวางแผนงานหลักสูตรที่ดี มีการจัดการระบบข้อมูลโรงเรียน เอกสารหลักสูตรชัดเจน และทันสมัย บุคลากรมีคุณภาพ ผู้เรียนมีความพร้อมด้านความรู้พื้นฐานและคุณธรรมมีทรัพยากรสนับสนุนที่ดีและเพียงพอมีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและมีประสิทธิภาพมีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้และมีระบบการติดตามและประเมินผล

1.3 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 35) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการหลักสูตรว่าสถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการโดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอนจะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ

1. การดำเนินการระดับสถานศึกษา ดำเนินการโดยองค์คณะบุคคลในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการเพื่อพิจารณาจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียน รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในสถานศึกษานั้นๆ

2. การดำเนินการระดับชั้นเรียน ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคน ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกันอาจพิจารณาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้นอาจมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ หรืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตรพร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้ควบคุมกับหลักสูตรสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบการวัดประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบหากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตร สถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

5. ใช้หลักสูตรสถานศึกษาครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

6. วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สรุป กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยมีการดำเนินการในระดับสถานศึกษา และการดำเนินการในระดับชั้นเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารจัดการหลักสูตร คือ การวางแผน การประสานงาน การเตรียมความพร้อม ในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัด

กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เอกสารหลักสูตรที่ชัดเจน ทันสมัย มีทรัพยากรสนับสนุนที่ดีและเพียงพอสร้างความเข้าใจให้แก่ครูในเรื่องหลักสูตรและมีระบบการติดตามและประเมินผล เพื่อนำผลการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากขึ้น

2. การนิเทศและการประเมินผลการสอน

2.1 ความหมายของการนิเทศการสอน

การนิเทศ คือ กระบวนการทำงานร่วมกับครู โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนาการสอนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Sullivan & Glanz, 2009 : 4)

การนิเทศ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างครู กับนักวิชาการ การสร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษา และส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพของครู (Beach & Reinhartz, 2000 : 8)

การนิเทศ เป็นกระบวนการช่วยเหลือครูให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ทางการศึกษา โดยการให้ผลสะท้อนกลับจากผู้นิเทศด้วยความเข้าใจ (Sergiovanni & Starratt, 1998 : 15)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร / ผู้นิเทศกับครูเพื่อดูแลช่วยเหลือ ให้แนะนำแก่ครูในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู

2.2 ความหมายของการประเมินผลการสอน

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงกระบวนการที่กระทำต่อจากการวัดผล แล้ววินิจฉัยตัดสิน ลงสรุปคุณค่าที่ได้จากการวัดผลอย่างมีกฎเกณฑ์ และมีคุณธรรม เพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรืออ่อน ได้หรือตก เป็นต้น (ภูมิชนะ เกิดพงษ์. 2559 : Online)

การประเมินผล หรือมักเรียก "การติดตามประเมินผล" เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุม เพื่อติดตามความก้าวหน้าของภารกิจและหรือประเมินว่าภารกิจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การติดตามประเมินผล โดยปกติจะต้องกำหนดดัชนีการติดตามประเมินผลเพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าสถานการณ์ที่ตรวจสอบวัดได้นั้นบรรลุหรือไม่บรรลุเมื่อเทียบกับเกณฑ์หรือดัชนีที่กำหนดประโยชน์ของการติดตามประเมินผลไม่เพียงแต่ช่วยให้ทราบความก้าวหน้า และหรือความล่าช้าของการดำเนินการ โดยใช้ดัชนีประเมินว่าการดำเนินการใกล้ถึงเป้าหมายที่กำหนดแค่ไหนเพียงไรแล้ว ยังสามารถช่วยให้วิเคราะห์เพิ่มเติมให้ทราบปัจจัยเหตุแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวดังกล่าวได้ ทำให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางดำเนินการต่อไปได้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2559 : Online)

การประเมินผล (Evaluation) เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริง และการกระทำ บางทีขึ้นอยู่กับ การวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบแต่โดยทั่วไปจะเป็นการวัดหลายๆทาง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา การประเมินผลแต่ละครั้งจะประกอบด้วย

ก. ผลการวัดที่ได้จากกระบวนการต่างๆ เช่น จากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบ

ข. เกณฑ์การพิจารณา เพื่อจะใช้เป็นแนวทางหรือหลักในการพิจารณาว่า เก่ง - อ่อน พอใจ - ไม่พอใจ ผ่าน - ไม่ผ่าน โดยนำผลที่วัดได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ค. การตัดสินใจ เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างผลของการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544 : 166)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การประเมินผล คือ การพิจารณาตัดสินจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์หรือเพื่อติดตามความก้าวหน้าของภารกิจและหรือประเมินว่าภารกิจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเพื่อจะใช้เป็นแนวทางหรือหลักในการพิจารณาว่า เก่ง - อ่อน พอใจ - ไม่พอใจ ผ่าน - ไม่ผ่าน โดยนำผลที่วัดได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางดำเนินการต่อไป

ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2559 : Online) กล่าวว่าไว้ว่า การสอน (Instruction) เป็นการถ่ายทอดความรู้จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง การสอนเป็นการสร้าง การใช้ และปรับปรุง ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของการสอนในห้องเรียน

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2559 : Online) กล่าวว่าไว้ว่า การสอนเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะและเจตคติที่ดี มี 3 ลักษณะ ได้แก่

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติที่คนทุกคนศึกษาเรียนรู้ได้จากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และผู้คนในสังคมเป็นครู ดังสำนวนไทยที่ว่า ผิดเป็นครู ธรรมชาติสอนให้รู้ หรือ ครูพัก - ลักจำ เป็นต้น

2. เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยมีผู้วางเงื่อนไข เจตนาถ่ายทอดแต่ยังไม่เป็นระบบ เช่น พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย สอนอาชีพให้ลูกหลาน หรืออบรมสั่งสอนความประพฤติ

3. เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมีผู้วางเงื่อนไขให้เกิดอย่างเป็นระบบ แบบแผนชัดเจน โดยกำหนดหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรม การวัดผลและประเมินผล เช่น การสอนในโรงเรียน เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 53) กล่าวว่าไว้ว่า การสอน มีคำที่ใช้อยู่ 2 คำ ได้แก่

1. การสอน (Teaching) มีความหมายถึง การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียน

2. การเรียนการสอน (Instruction) มีความหมายกว้างกว่าการสอน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วย เช่น การใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบ เป็นต้น

การเรียนการสอนจึงเป็นคำที่ครอบคลุมกิจกรรมในการเรียนรู้ และมักจะใช้ควบคู่กันไป เมื่อครูต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง โดยใช้การสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบ การวัดผลและประเมินผล ฯลฯ

จากความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การประเมินผลการสอน หมายถึง การพิจารณาตัดสินจากการสังเกต กิจกรรมการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ การใช้วิธีสอนต่างๆ ที่เหมาะสม โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเพื่อเป็นการประเมินผล แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อติดตามตรวจสอบและให้ข้อมูลสะท้อนกลับกับครูผู้สอนในการนำผลการประเมินการสอนไปปรับปรุงและพัฒนาการสอนต่อไป

2.3 รูปแบบการนิเทศการสอน

Harris (1985 : 23) แบ่งการนิเทศตามลักษณะที่เด่นของการนิเทศ ได้ 2 แบบ ดังนี้

1. การนิเทศแบบเน้นการให้คำแนะนำ (Tractive Supervision) แบบนี้ผู้นิเทศจะให้คำแนะนำให้ผู้ได้รับการนิเทศนำไปปรับปรุงแก้ไข 2. การนิเทศแบบเน้นความเป็นพลวัต (Dynamic

Supervision) แบบนี้ผู้นิเทศจะจุดประกายทางด้านความคิดเพื่อส่งเสริมให้ผู้ได้รับการนิเทศนำไปปฏิบัติ ผู้ได้รับการนิเทศ สามารถใช้ความรู้ ความสามารถตลอดจนประสบการณ์ที่ตนเองมีมาปรับปรุง การสอนตาม ความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

D. Tanner and L. Tanner (1987 : 54) แบ่งการนิเทศตามลักษณะของผู้นิเทศได้ 4 แบบ ดังนี้

1. การนิเทศแบบตรวจตรา (Inspection Supervision) การนิเทศแบบนี้เป็นแบบเก่าแก่ที่มีใช้มานาน ผู้นิเทศจะตรวจการทำงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ระเบียบของหลักสูตรที่กำหนดไว้

2. การนิเทศแบบเน้นผลงาน (Supervision as Production) การนิเทศแบบนี้จะดู ผลงานของสถานศึกษาว่าสามารถผลิตผู้เรียนออกสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่มากนัก เพียงใด บางคนเรียกการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ เพราะมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน

3. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) การนิเทศแบบนี้เน้นที่การปรับปรุง กระบวนการเรียนการสอนในลักษณะที่พิจารณาและแก้ไขตามความเหมาะสมของผู้ได้รับการ นิเทศแต่ละแห่ง จึงคล้ายกับการรักษาอาการเจ็บป่วยของคนไข้ใหม่ การนิเทศการศึกษาจะมุ่งให้ผู้ได้รับการ นิเทศเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม โดยผู้นิเทศและผู้ได้รับการนิเทศ จะได้พบปะเผชิญหน้ากันและรับคำแนะนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นเพื่อ ประโยชน์ของการทำงาน

4. การนิเทศแบบเน้นการพัฒนา (Developmental Supervision) การนิเทศแบบนี้ เน้น พัฒนาผู้ได้รับการนิเทศ ให้มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ตามสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นในสถานศึกษา

2.4 กระบวนการนิเทศการสอน

นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้นำเสนอกระบวนการในการดำเนินการนิเทศ ที่มีทั้งส่วนคล้ายคลึงและส่วนที่แตกต่างกัน ผู้เขียนได้วิเคราะห์และนำเสนอกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้การนิเทศภายในสถานศึกษาสอดคล้องปัญหาและความต้องการตามบริบทของสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัย และกระบวนการบริหาร PDCA ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (จิตติมา วรณศรี. 2557 : 113)

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพและปัญหา เป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการ ปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงาน อาทิ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน โดยในการสำรวจหรือเก็บรวบรวมข้อมูลอาจใช้วิธีการประชุมระดมสมอง การใช้แบบสำรวจหรือการ สัมภาษณ์ เป็นต้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้อง ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ เป็นการร่วมกันพิจารณาวางแผนกำหนดแนวทางวิธีการ หรือเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยวิธีการนิเทศภายในที่เลือกใช้ควรให้ เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาและสอดคล้องความต้องการของครู เพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียน การสอน และจัดทำกำหนดการและปฏิทินการนิเทศภายใน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการ นิเทศอย่างชัดเจนโดยการกำหนดผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ รวมทั้งการกำหนดและจัดเตรียมเครื่องมือ ที่จะใช้ในการนิเทศ อาทิ แบบสังเกต แบบประเมิน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการนิเทศ เป็นการดำเนินการนิเทศภายใน โดยผู้นิเทศที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติการณ์นิเทศตามกำหนดการในปฏิทินการนิเทศ วิธีการหรือเทคนิคการนิเทศที่ได้วางแผนไว้ ระหว่างการนิเทศผู้นิเทศดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือประกอบการนิเทศที่จัดเตรียมไว้ อาจใช้การสังเกต หลักฐานต่างๆ ประกอบการบันทึกเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สรุปประเมินผลของการนิเทศ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง เป็นการตรวจสอบการบรรลุจุดหมายและการแก้ปัญหาในการนิเทศ อาจใช้การประชุมคณะผู้นิเทศเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนด และสรุปประเมินผล การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมทั้งการนำเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอ หรือปัญหาอุปสรรคที่พบระหว่างดำเนินการนิเทศ มาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดแนวทางปรับปรุงพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมทั้งการสำรวจ/สอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาจากครูผู้รับการนิเทศเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนการนิเทศในช่วงเวลาต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศและการประเมินผลการสอน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับครู ในการสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ วางแผนการนิเทศ ดำเนินการนิเทศ ประเมินผลการสอน ให้ข้อมูลสะท้อนกลับ และให้คำแนะนำกับครูผู้สอนในการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการสอน และสรุปประเมินผลการดำเนินการนิเทศการสอน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนของครู

3. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ความหมายของการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

Hallinger and Murphy (1985 : 221-224) กล่าวว่า ในการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารจะใช้ผลจากคะแนนทดสอบของนักเรียนในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินหลักสูตร การประเมินด้านการสอน และการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียน ในโรงเรียนที่คณะครูเห็นความสำคัญด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงมาก มักจะจัดให้มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยผ่านทางผลจากคะแนนทดสอบ รายงานระดับผลการเรียน รวมทั้งวิธีการอื่นๆ อีกมากมาย

David & Thomas (1989 : 40) ได้ยกตัวอย่าง การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนว่าจะสังเกตได้จากการปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย 2) กำกับดูแลการเรียนของนักเรียนผ่านการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการและการสัมผัสโดยตรง 3) การพัฒนาและใช้วิธีการง่ายๆ จากการทำงานประจำในการรวบรวม การสรุปและรายงานข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ 4) การสำรวจนักเรียนที่เรียนอ่อน ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยดูจากข้อมูลและคะแนนในห้องเรียน รวมทั้งระดับผลการเรียนเพื่อช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียน โดยใช้เวลานอกเหนือไปจากเวลาเรียนในห้องเรียน 5) ใช้ผลที่ได้จากการประเมินความต้องการของคณะครู ในการประเมินวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู 6) ให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 8) กล่าวถึง การมีระบบกำกับตรวจสอบคุณภาพที่ดี เป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงนับเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง จำเป็นต้องมีระบบกำกับติดตามคุณภาพของ

การจัดการศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้และบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งต้องมีกิจกรรมที่ชัดเจนถึงการดำรงรักษามาตรฐานอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ จะต้องมีการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพผู้สําธารณะ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ตลอดจนมีการนำผลการตรวจสอบประเมินคุณภาพไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ต่อไป การตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียน จะช่วยให้ผู้บริหารได้ทราบข้อมูล เพื่อใช้ในการพัฒนาหรือช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างตรงตามศักยภาพ และความต้องการของนักเรียน อันนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในที่สุด

จากข้อมูลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนนั้น ต้องมีการตรวจสอบ โดยพิจารณาผลคะแนนทดสอบของนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินหลักสูตร การประเมินด้านการสอนและการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.2 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสิ่งที่ชี้ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ซึ่งนอกจากจะเป็นเรื่องการพัฒนาความรู้ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนแล้ว ยังแสดงถึงคุณค่าของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน และผู้บริหาร มีผู้กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้หลายท่าน ดังนี้

สิริวรรณ พรหมโชติ (2542 : 17) ให้ความสำคัญของ “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” ว่า หมายถึง ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการกระทำประสานกัน และต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา แสดงออกในรูปของความสำเร็จ ซึ่งสามารถสังเกต และวัดได้ด้วยเครื่องมือทางสติปัญญา หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

พัฒนาพงษ์ สีกา (2551 : 32) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากการได้รับประสบการณ์ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสามารถประเมินหรือวัดประมาณค่าได้จากการทดสอบ หรือการสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

พิมพ์ประภา อรัญมิตร (2552 : 18) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความรู้ความสามารถที่แสดงถึงความสำเร็จที่ได้จากการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนได้จากแบบทดสอบทางภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติหรือทั้งสองอย่าง

วุฒิชัย ดานะ (2553 : 32) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความรู้ ความสามารถและทักษะที่ได้รับและพัฒนามาจากการเรียนการสอนวิชาต่างๆ โดยอาศัยเครื่องมือในการวัดผลหลังจากการเรียนหรือจากการฝึกอบรม

กล่าวโดยสรุป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทักษะที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ในชั้นเรียนในรายวิชาต่าง ๆ โดยอาศัยความสามารถเฉพาะบุคคล ซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนที่ได้จากการทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม หรือเกรดที่ได้จากการเรียน

3.3 ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีหลายลักษณะโดยจะกล่าวถึง 2 ด้าน ดังนี้ อุทุมพร จามรมาน (อ้างใน วนิดา ตีแป้น. 2553 : 22)

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสมอง จำแนกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1.1 ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำเป็นสิ่งที่สำคัญทางการเรียน ความจำเป็นตัวเสริมให้เกิดความรู้ ความสามารถในการเรียน ความจำเป็นผลสัมฤทธิ์พื้นฐานก่อนการแสดงความสามารถในระดับสูงขึ้น

1.2 ผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจเป็นการแสดงความสามารถในระดับสูงขึ้นกว่าความจำ

1.3 ผลสัมฤทธิ์ด้านการนำไปใช้เป็นการนำความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการบรรลุจุดมุ่งหมายของการนำไปใช้

1.4 ผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์เป็นการแยกแยะเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อยแล้วระบุส่วนย่อยกับส่วนย่อย หรือส่วนย่อยกับส่วนใหญ่

1.5 ผลสัมฤทธิ์ด้านการสังเคราะห์เป็นการนำสิ่งที่วิเคราะห์มาผสมผสานเป็นเรื่องใหม่

1.6 ผลสัมฤทธิ์ด้านการประเมิน ความสามารถในการประเมินเพื่อให้ได้คุณค่าบางอย่าง ถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการพัฒนาทางสังคมของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสมองขึ้นอยู่กับความสามารถทักษะและประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละบุคคลซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมและมีขอบเขตกว้างมากตั้งแต่การรับรู้จนถึงความพึงพอใจในคุณค่า แบ่งย่อยเป็น 5 ระดับ ดังนี้

2.1 ขั้นการรับรู้ เป็นระดับต่ำ หมายถึง การที่บุคคลแต่ละคนเปิดใจอยากรับรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น ภายนอกบ้างคือการรับรู้และการตั้งใจรับรู้เพิ่ม

2.2 ขั้นการตอบสนอง เป็นขั้นที่นักเรียนได้แสดงตอบต่อคน สิ่งของและปรากฏการณ์

2.3 ขั้นการแสดงคุณค่าเป็นขั้นที่มีการรับรู้คุณค่า

2.4 ขั้นการสร้างมโนทัศน์ของคุณค่าเป็นขั้นการสร้างความเข้าใจ

2.5 ขั้นการแสดงลักษณะ เป็นขั้นการแสดงบุคลิกนิสัยของบุคคลเหล่านั้นออกมา

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่มองไม่เห็น โดยขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล โดยสามารถแบ่งออกเป็นลำดับขั้นของการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากขั้นของการเปิดใจอยากรับรู้สิ่งต่าง ๆ ขั้นของการแสดงออกต่างสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับรู้ ขั้นของการรับรู้คุณค่าของสิ่งที่รับรู้ ขั้นของการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่รับรู้แล้วบันทึกไว้ในสมอง และขั้นสุดท้ายคือขั้นของการแสดงลักษณะนิสัยของแต่ละคนออกมา

3.4 องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Anastasi (อ้างใน ขนิษฐา บุญภักดี. 2552 : 8) ได้กล่าววาผู้เรียนจะประสบความสำเร็จทางการศึกษาได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Intellectual-Factor) เป็นความสามารถในการคิดของบุคคล อันเป็นผลมาจากการสะสมของประสบการณ์ต่าง ๆ รวมถึงความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด โดยความสามารถเหล่านี้วัดได้หลายแบบ เช่น วัดความถนัดทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา สมรรถภาพทางสมอง เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบด้านสติปัญญาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. องค์ประกอบที่ไม่ใช่ทางด้านสติปัญญา (Non Intellectual-Factor) เช่น เพศ อายุ แผนการเรียน อันดับการเลือก รายได้ของบิดามารดา นิสัยในการเรียน เจตคติในการเรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เป็นต้น

บุญชม ศรีสะอาด (อ้างใน สุมาลี ลิกเสน. 2541) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1. ด้านพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน เช่น ความรู้เดิมเกี่ยวกับรายวิชา คะแนนสอบจบของการศึกษาในอดีต เป็นต้น
2. ด้านสถานภาพทั่วไปของนักศึกษา เช่น คุณลักษณะของนักศึกษา ฐานะเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวของนักศึกษา เป็นต้น
3. เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอน
4. เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชา
5. ด้านลักษณะกิจกรรมนอกชั้นเรียนของนักศึกษา
6. ด้านพฤติกรรมการสอนของผู้สอนตามการรับรู้ของผู้เรียน เช่น การชี้แนะ การมีส่วนร่วม การชมเชย หรือให้รางวัล และการมอบหมายงานให้นักศึกษาทำ เป็นต้น

จากการศึกษาองค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ซึ่งได้แก่ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลที่ได้จากการสะสมประสบการณ์และระดับสติปัญญาที่ได้มาแต่กำเนิด และองค์ประกอบที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญา ซึ่งมีอยู่ภายในตัวผู้เรียนหรืออาจเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกก็ได้

3.5 ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Bloom (1976 : 160) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มี 3 ปัจจัยคือ

1. คุณสมบัติด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนการเรียนรู้
2. คุณลักษณะทางด้านจิตพิสัย หมายถึง แรงจูงใจหรือทัศนคติที่มีต่อรายวิชาต่อสภาพแวดล้อมในการเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเอง
3. คุณภาพของการสอน หมายถึง การวางแผนการสอนหรือจุดมุ่งหมายรายวิชาที่ผู้สอนได้วางแผนรวมถึงการให้คำปรึกษาแรงเสริมจากผู้สอนและวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือสามารถแสดงความคิดเห็นได้

นอกจากนั้น Creamer (อ้างใน พัฒนพงษ์ สีกา. 2551 : 32) ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มี 7 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วยกลุ่มเพื่อน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว
2. ปัจจัยด้านโรงเรียน ประกอบด้วย เป้าหมายและนโยบาย คุณลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
3. ปัจจัยด้านตัวนักเรียน ประกอบด้วย พื้นฐานความรู้เดิม คุณลักษณะทางชีวสังคมและแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์
4. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ประกอบด้วยภูมิหลังและรูปแบบการสอน
5. ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วยปริมาณและคุณภาพการเรียนการสอนและหลักสูตร

6. ปัจจัยด้านวิธีสอน ประกอบด้วย การสอนเป็นรายบุคคล การกระตุ้นหรือเกม การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนพิเศษ การจัดระบบการเรียนรู้ การสอนเป็นทีม ปริมาณการให้ที่บ้านและการใช้สื่อการสอน

7. ปัจจัยด้านการสร้างยุทธศาสตร์ การเรียนรู้ประกอบด้วย การเสริมแรงการสร้างความก้าวหน้า และการใช้ข้อมูลย้อนกลับในการเรียนการสอนนั้นจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีอิทธิพลต่อการเรียนมากน้อยแตกต่างกัน (สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2558 : Online) ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมที่บ้าน การศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครองที่เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียน เช่น จำนวนหนังสือที่มีในบ้าน การมีคอมพิวเตอร์ที่บ้าน เป็นต้น

2. กิจกรรมนอกเวลาเรียนของผู้เรียน ได้แก่ การใช้เวลาเรียน หรือทำการบ้านหลังเลิกเรียน การดูโทรทัศน์หรือวีดิทัศน์ในแต่ละวันมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนส่วนใหญ่แตกต่างกัน

3. เจตคติของผู้เรียน โดยผู้เรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อรายวิชาหรือมีเจตคติในทางบวกจะมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง

4. วิธีการสอนของครู กลุ่มผู้เรียนที่ผู้สอนให้ทำกิจกรรม หรือสาธิตการทำกิจกรรมในเกือบทุกบทเรียน หรือทุก ๆ บทเรียน จะมีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชานั้นสูงกว่ากลุ่มผู้เรียนที่ทำกิจกรรมนี้เพียงบางบทเรียน หรือไม่ได้ทำเลย

วนิดา ตีแป้น (2553 : 20) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษา แต่เป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนมาก เพราะมีองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เป็นตัวแปรที่ผสมผสานกัน ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน สมิตรา อังวัฒนกุล (อ้างใน วนิดา ตีแป้น. 2553 : 20) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับผู้เรียน จากแนวคิดของนักจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral psychologists) เชื่อว่าคนเราทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้หากมีตัวกระตุ้นและการเสริมแรงการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการด้านกลไกที่ถูกควบคุมจากสิ่งต่าง ๆ ภายนอก แต่นักจิตวิทยา กลุ่มความคิด ความเข้าใจ (Cognitive psychologists) เชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ความรู้และสติปัญญา ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ผู้สอนเป็นเพียงผู้รับผิดชอบในการสอนแต่ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียน

2. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนหรือการเรียนการสอนเท่านั้น

3. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป สภาพแวดล้อมทางครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้เกิดจากตัวผู้เรียนเอง

4. ปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน และปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทการเรียนการสอนรวมถึงปัจจัยด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียนและด้านจุดมุ่งหมายของการสอน

นอกจากนี้ สมิตรา อังวัฒนกุล (อ้างใน วนิดา ตีแป้น. 2553 : 20) ได้สรุปเพิ่มเติมว่าปัจจัยที่สำคัญต่อกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียนมี 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านตัวผู้สอน ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะให้ความรู้ ผู้สอนต้อง

เข้าใจเรื่องของหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนและต้องมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์มี แนวการสอนที่ดีและมีศรัทธาต่อการประกอบอาชีพครูย่อมจะสอนให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ เป็นอย่างดี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ ของผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงประสิทธิภาพที่น่าพอใจของนักเรียน ด้วย

2. ปัจจัยด้านการสอน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งนี้จะสอน โดยเน้นเนื้อหาและการจัดกิจกรรมทุกด้านที่จะพัฒนาเกี่ยวกับวิชาเรียน

3. ปัจจัยด้านสังคม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม เช่น การเป็นส่วนหนึ่งของ สังคมที่ใช้ประโยชน์จากรายวิชานั้น การสนับสนุนทางการเรียนของครอบครัว เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความ ล้มเหลวทางการเรียนของผู้เรียน

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การพัฒนาความรู้ความสามารถ ทางสติปัญญาของผู้เรียนให้สูงขึ้น โดยขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลที่ได้จากการ สะสมประสบการณ์และระดับสติปัญญาที่ได้มาแต่กำเนิด และองค์ประกอบจากสภาพแวดล้อม ภายนอก เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับผู้เรียน ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนในโรงเรียน สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ปัจจัยด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน และด้านจุดมุ่งหมายของการสอน โดยองค์ประกอบจากสภาพแวดล้อมภายนอกจำเป็นที่จะต้องได้รับการ ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ

3.6 แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุพัตร์ พิบูลย์ (2559 : ออนไลน์) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดย ใช้แนวคิด “Empowerment Approach และ Theory- Driven Approach ดังนี้

ขั้นที่ 1 Taking Stock คือ การตรวจสอบสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผล การประเมินคุณภาพโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ว่าโรงเรียนเรามีคุณภาพมากน้อยเพียงใดเป็น การวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูล (Baseline) เช่น พิจารณาจากผลการสอบ O-NET, N.T. หรือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปีของสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 Setting Goal เป็นการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ เป็นต้นว่าภายในปีนี้ต้องมี

1. ผลการประเมินคุณภาพภายในระดับดีมาก
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักอย่างน้อยร้อยละ 90 อยู่ในระดับดีมาก
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะการประเมิน O-NET จะต้องเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ

5 ของฐานเดิม

ขั้นที่ 3 Developing Strategies and Implementing มุ่งพัฒนากลยุทธ์แล้วนำกลยุทธ์สู่ การปฏิบัติ ตัวอย่างของกลยุทธ์ เช่น

1. ขับเคลื่อนห้องเรียนคุณภาพ หรือประกันคุณภาพแต่ละรายวิชา แต่ละกลุ่มสาระการ เรียนรู้แม้แต่ครูทุกคนต้องตั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพ และดำเนินการยกระดับคุณภาพให้ได้ ตามเป้าหมาย ดังนั้นการนิยามว่า “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ก็คือ ผู้ที่ทำงานสำเร็จใครสามารถทำผลงาน ปีนี้ได้ดีกว่าปีที่แล้ว เรียกว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. ปฏิรูปการบริหารจัดการห้องเรียนประจำชั้นกำหนดเกณฑ์ “ห้องประจำชั้น/ที่ปรึกษาคุณภาพ”

3. บริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นการขับเคลื่อนเชิงทฤษฎีอย่างเป็นระบบตามกรอบหลักวิชา

ขั้นที่ 4 Documenting Progress เป็นขั้นตอนการประเมินรวบรวมเอกสารหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าของงานตามเป้าหมาย

ทั้งนี้ การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนเน้น “การมีส่วนร่วม” ของ ครู อาจารย์ ผู้เกี่ยวข้อง ฝ่ายต่าง ๆ เช่น กรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น

จันทมา นนทิกกร (2558 : Online) ได้สังเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เรื่อง การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จาก 16 โรงเรียนดีเด่นแล้วจำแนกเป็นประเด็นหลักเพื่ออธิบายวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. การบริหารจัดการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 การจัดการความรู้เพื่อกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

1.2 การวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.3 การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.4 การนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร

1.5 การประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อเฝ้าระวังและติดตามแก้ไขปัญหา

2. วิธีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดำเนินการได้ 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นตามเกณฑ์ที่คาดหวัง มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนท่าทีของครูในการจัดการเรียนรู้

2. การกำหนดเกณฑ์ที่คาดหวังและเกณฑ์การประเมินผล

3. การจัดกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสม

4. การกำหนดรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้และการจัดกิจกรรม

รูปแบบที่ 2 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อบ่มงู่ความเป็นเลิศ

1. การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนพิเศษ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศ

รูปแบบที่ 3 การช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การจบหลักสูตร

1. การดูแลใกล้ชิดเพื่อปรับพฤติกรรมและให้โอกาสนักเรียน

2. การเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์การจบหลักสูตร

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การพิจารณาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับระดับผลการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน นำสภาพปัจจุบันไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการเรียนที่โรงเรียนกำหนดไว้ และรวบรวมเอกสารหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน เพื่อนำผลการตรวจสอบไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. การสร้างแรงจูงใจให้กับครู

4.1 ความหมายของแรงจูงใจ

อารี พันธุ์มณี (2546 : 269) อธิบายว่าแรงจูงใจ คือ “การที่ปัจจัยต่างๆผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดหมายหรือเงื่อนไขที่ต้อง ปัจจัยต่างๆ อาจเป็นเครื่องล่อรางวัล การลงโทษ การทำให้เกิดการตื่นตัว รวมทั้งทำให้เกิดความคาดหวัง ”

ประสาธ อิศรปริดา (2549 : 334) อธิบายว่าแรงจูงใจ เป็น “พลังทางจิตซึ่งเป็นภาวะภายในที่กระตุ้น กำหนดทิศทาง และคงสภาพพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย แรงจูงใจมักเป็นผลร่วมระหว่างลักษณะนิสัยและภาวะเหตุการณ์แวดล้อม”

ลักขณา สิริวัฒน์ (2549 : 74) อธิบายว่าแรงจูงใจ หมายถึง “พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นด้วยแรงขับของแต่ละบุคคลเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และร่างกายอาจจะสมปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้นๆได้”

จากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจ คือ กระบวนการหรือภาวะภายในอันเป็นแรงกระตุ้นสำคัญให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีทิศทางและยังคงพฤติกรรมนั้นอยู่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

4.2 วิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับครู

จิรพันธ์ เครือสารและคณะ (2548 : 14-17) ได้เสนอกกลยุทธ์ที่องค์กรต่าง ๆ มักนำไปใช้ในการจูงใจให้บุคคลทำงานแก่องค์กร ได้แก่ การใช้แรงจูงใจในเชิงบวกร่วมกับการคาดหวังที่สูง การใช้แรงจูงใจในเชิงลบ เช่น การลงโทษเมื่อทำผิด การประเมินการทำงานของบุคลากรในองค์กรด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส การตอบสนองความต้องการของบุคลากรในองค์กร เช่น สวัสดิการต่างๆ ปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้เอื้อต่อการทำงานให้รางวัลเมื่อทำงานประสบความสำเร็จ มอบหมายงานตามความถนัดของพนักงาน ฯลฯ

วิธีการที่ช่วยให้บุคลากรในองค์กรเกิดแรงจูงใจในการทำงาน

1. ให้ความสำคัญกับความพยายามของการทำงานของบุคลากร
2. ให้การชื่นชมเมื่อบุคลากรอุทิศตัวต่องานในหน้าที่
3. ให้การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร
4. ให้โอกาสในการฝึกอบรมของบุคลากรเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเอง
5. ทำตามสัญญาต่างๆ ที่ให้ไว้กับบุคลากร
6. ทำให้องค์กรเกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน
7. พัฒนาจริยธรรมและความซื่อสัตย์ต่อองค์กรของบุคลากรในองค์กร
8. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากร

ศิริพงษ์ บุญมีลาภ (2559 : Online) ได้ให้ความเห็นว่า สถานศึกษาที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้นต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบแห่งความสำเร็จ 3 ประการคือ 1) ประสิทธิภาพ (Efficiency) 2) ประสิทธิผล (Effectiveness) และ 3) ความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ผู้ที่มีส่วนผลักดันให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้นั้นก็คือบุคลากรในหน่วยงานนั้นนั่นเองโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำกับ ติดตาม ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ คือ ทำอย่างไรให้บุคลากรในองค์กรและบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทำงานให้บรรลุเป้าประสงค์ ประสบผลสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลได้นั้นคือ ผู้บริหารจะต้องรู้จักวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ได้บังคับบัญชา และผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มูลเหตุจูงใจในการ

ทำงานของทฤษฎีแรงจูงใจจะทำให้ผู้บริหารได้เข้าใจความต้องการของผู้ร่วมงานสามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความสำเร็จของงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างแรงจูงใจให้กับครู คือ การสร้างบรรยากาศทางบวก ในการปฏิบัติงานของครู โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ครูใช้ความสามารถและทักษะตามความถนัด เปิดโอกาสให้ครูอบรม สัมมนา พัฒนาความรู้ ความสามารถ ส่งเสริมบรรยากาศ สร้างวัฒนธรรมองค์กร ที่มุ่งความสำเร็จของงาน และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส

5. การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้

5.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

วิชาญ สุวรรณวงศ์ (2549 : 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ และไม่มีภาวะ

ปฏิคม คงประเสริฐ (2550 : 19) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

วิชิต เทพประสิทธิ์ (2559 : Online) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) มีความหมายว่า สิ่งต่าง ๆ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้เรียนทั้งที่เป็น รูปธรรมและนามธรรมส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบ และมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ห้องเรียนที่ถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างพอเพียง สะอาด สงบ อากาศถ่ายเท มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพเหมาะสมและสนับสนุนการเรียนรู้ มีบรรยากาศในการเรียนที่ดี ก็จะส่งผลทางบวกต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุข มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียน หากบรรยากาศเต็มไปด้วยความสกปรกกรงรัง สกปรก เต็มไปด้วยข้าวของที่ไม่เป็นระเบียบก็จะส่งผลทางลบต่อผู้เรียนทำให้บรรยากาศในการเรียนเต็มไปด้วยความเคร่งเครียด ผู้สอนก็จะรู้สึกท้อถอยไม่เป็นผลดีต่อการเรียนการสอน

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายถึงองค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบเป็นมีบรรยากาศดีมีความปลอดภัยมีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายมีสิ่งช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้และไม่มีมลภาวะซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่โรงเรียน หรือสถานศึกษานั้นๆ กำหนด

5.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

วิชิต เทพประสิทธิ์ (2559 : ออนไลน์) กล่าวว่า การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัย และระดับของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่สนับสนุน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่อยากจะเรียนและเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ความสำคัญของสภาพสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้มีหลายประการ ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนมีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนก็มีความสุขในการสอน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สะดวก รวดเร็ว ตามแผนที่วางไว้

2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนการเรียนรู้หลายด้านเช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียนเปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดี มีความพึงพอใจในการเรียนช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนก็คือความรู้สึที่เกิดจากตัวผู้เรียน ความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากเรียน อยากรู้ ซึ่งจะเป็นตัวการนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด ดังนั้นถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านกายภาพ จิตภาพ และทางด้านสังคมภาพแล้ว จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรูสึกดังกล่าวได้

3. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ตามปกติแล้วการรับรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ปะทะสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกที่มากกระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้เรียน การปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ ดังนั้นถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีก็ต้องจัดให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีก่อนแล้วสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านั้นจะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียนภายหลัง

4. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาประการหนึ่งก็คือมุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่มีการแสดงออกทางกาย วาจาและใจตามแบบอย่างที่ดีสังคมยอมรับกล่าวคือมีคุณธรรม และจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีการประพฤติปฏิบัติสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี การที่จะหล่อหลอมพฤติกรรม หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์นั้นต้องใช้เวลา และอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกันจึงจะสามารถกล่อมเกล่าผู้เรียนได้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยปรับหรือโน้มน้าวพฤติกรรมของผู้เรียนโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันตัดสินปัญหาด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนสะสมทีละน้อยจนในที่สุดก็จะแสดงออกในลักษณะของบุคลิกภาพรูปแบบในการรับรู้ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของผู้เรียน

5. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีส่วนช่วยในการควบคุมชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดอาณาเขตของการเรียน ทำให้มีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากกิจกรรมอื่น ยกตัวอย่างเช่น ลักษณะของสภาพแวดล้อมในสถานเริงรมย์ ผู้เรียนเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่จัดไว้เหมาะสมก็จะรู้จักสำรวมอยู่ในระเบียบวินัยมากขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ ของนักเรียนอย่างมีวัตถุประสงค์จะช่วยให้การควบคุมชั้นเรียนมีระบบระเบียบ และง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

6. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง หลายแหล่งเห็นความสำคัญของมุมวิชาการ ศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน สามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลาที่ต้องการ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลางได้อย่างดี นอกจากนี้แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตลอดจนเป็นการสร้างนิสัยให้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ยึดติดอยู่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

7. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบาย สงบ ปราศจากสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ หรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีสมาธิ ยิ่งถ้าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านจิตภาพมีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่น เป็นมิตร ก็จะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น

8. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย ทำให้ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียนได้สะดวก ตำแหน่งของผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเสมอไป ผู้สอนอาจนั่งอยู่ท่ามกลางผู้เรียนเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางสภาพแวดล้อมเช่นนี้ช่วยให้ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้น ทำให้ได้รู้จักอุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ดี ส่วนผู้เรียนจะลดความกลัว และมีความกล้ามากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น มีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน

9. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเมื่อยล้า หรือความอ่อนเพลียทางด้านสรีระของผู้เรียนเช่นการจัดโต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับร่างกายของผู้เรียนช่วยให้การนั่งสบายสามารถนั่งได้นาน ๆ โดยไม่ปวดหลัง การให้แสงสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนคลายความเมื่อยล้าของสายตา นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2559 : Online) กล่าวถึง ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการศึกษาดังนี้

1. สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้เป็นทรัพยากรทางการศึกษาโดยธรรมชาติแล้ว สภาพแวดล้อมเป็นแหล่งความรู้ ศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งหลายมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ โดยเฉพาะโลกยุคสารสนเทศเช่นทุกวันนี้ สภาพแวดล้อมทางการศึกษาจะเป็นสารสนเทศทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางการศึกษาจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ของระบบการศึกษา

2. สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่อการจัดการศึกษาในขณะที่สภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการด้วยตัวของมันเอง สภาพแวดล้อมทางการศึกษาก็สามารถอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบด้วยการใช้วิธีการและเครื่องมือที่ต่างก็เป็นสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เช่น การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล เป็นต้น

3. สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้จูงใจให้ผู้เรียนใฝ่หาการเรียนรู้เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็นสภาวะการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบของระบบการศึกษาหรือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดีจึงสามารถสร้างบรรยากาศ จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียน อยากรู้ และเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้เพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมยุคสารสนเทศ วิทยาการแขนงต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลผลิตจากความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ เหล่านั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการบริหารแล้ว เทคโนโลยีด้านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ และการสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้สามารถทำให้การบริหารการศึกษามีความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ สูงขึ้น

5. สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ทำให้การจัดการศึกษามีพลังมากขึ้นสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ นอกจากจะเป็นเครื่องมือทางการศึกษาแล้วสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ยังเป็นวิธีการจัดการศึกษาด้วยจากการที่สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือและวิธีการของการศึกษานี้เอง สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ทั้งกายภาพ จิตภาพ และสังคมทำให้การจัดการศึกษาด้วยทรัพยากรการศึกษาที่ทันสมัยทำให้หลายรูปแบบเกิดเป็นวิธีการใหม่ ๆ ที่เรียกว่า นวัตกรรมการศึกษาขึ้นอย่างกว้างขวาง สามารถจัดการศึกษาได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ทำให้การขยายโอกาสทางการศึกษาและการศึกษาต่อเนื่อง ฯลฯ ดำเนินไปได้อย่างเสมอภาคและทัดเทียม

6. สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ทำให้การจัดการศึกษาและการเรียนการสอนตั้งอยู่บนพื้นฐานทางจิตวิทยา โดยธรรมชาติแล้ว สภาพแวดล้อมทางการศึกษามีหลากหลายรูปแบบ ตามสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้สภาพแวดล้อมมีผลสำคัญด้านจิตวิทยาหรือความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนเจตคติของมนุษย์มากจิตวิทยาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

7. สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ช่วยการจัดการศึกษายุคสารสนเทศเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็นทั้งเครื่องมือและวิธีการที่ทันสมัยจึงทำให้การจัดสรรประเทศทางการศึกษามีความสะดวกและทำได้กว้างขวางมากขึ้น สภาพแวดล้อมมีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้ และจำเป็นต้องกล่าวถึงก่อนเรื่องอื่น ๆ นักเรียนต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริม เพื่อให้พวกเขาสามารถอยู่ในโลกที่สับสนวุ่นวายนี้ได้ ครูไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนได้ แต่ครูต้องควบคุมสภาพแวดล้อมให้นักเรียนถึง 7 ชั่วโมงต่อวัน ครูมีอิทธิพลต่อการสร้างภาพลักษณ์ของการศึกษาทั้งด้านบวกและด้านลบ ครูเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และยังเป็นตัวเร่งการเรียนรู้ของนักเรียน ปัจจุบันนี้เรารู้แล้วว่าความรู้สึกที่เรามีต่อการศึกษาส่งผลต่อการทำงานของสมอง อารมณ์และพฤติกรรม

อรุณชัย กันทภา (2548 : 28) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความหมายรวมถึงบรรยากาศ และบรรยากาศโดยส่วนใหญ่ในระดับโรงเรียนประถมศึกษา นั้น ถูกสร้างด้วยกระบวนการบริหารที่จะต้องเป็นกฎเกณฑ์สำคัญที่ใครไปสู่ความปรารถนาของสังคม การสร้าง การวางแผนการขับเคลื่อนบุคลากรให้ไปในทิศทางที่เป็นสังคมเรียนรู้ เป็นภาระที่ผู้บริหารต้องดำเนินการ ครูเป็นทั้งสภาพแวดล้อมและเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งผลโดยตรงให้นักเรียนโดยใกล้ชิด การพาบรรยากาศที่ดี มีความอบอุ่น รอยยิ้มที่สดใสจริงใจ มีเมตตาสรรหา และสร้างสิ่งที่สร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ นับได้ว่าเป็นบุคคลที่สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ

5.3 ประเภทของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533 : 10) จำแนกสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมและสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม สภาพต่างๆเหล่านี้สามารถสัมผัสได้ตลอดเวลา เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่างๆ สภาพอุณหภูมิภายในห้องเรียนเพื่อนร่วมชั้น ครูกฎ ระเบียบของชั้น ของโรงเรียน ค่านิยม ความรู้สึก ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะมีส่วนร่วมในการกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2535 : 3-5) ได้จำแนกสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านมนุษย์และด้านสภาพแวดล้อมกายภาพโดยสภาพแวดล้อมในแต่ละด้านมีขอบเขตโดยสังเขปดังนี้

1. ด้านมนุษย์จะมีอิทธิพลต่อผู้เรียนทางด้านสรีรวิทยา เช่น ความต้องการพื้นฐานทางชีวภาพ ของมนุษย์การรู้สึกรับรู้เกิดการเรียนรู้การจำและการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ และพฤติกรรมภายนอก เป็นต้น นอกจากนี้จะมีอิทธิพลทางด้านบุคลิกภาพทางด้านสังคมทางวัฒนธรรมอีกด้วย
2. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะก่อให้เกิดโอกาสซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมที่เข้มแข็งจะก่อให้เกิดคุณสมบัติต่างๆ เช่น ความซับซ้อน ความง่ายลักษณะกำกวม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้การจำ การคิด เป็นต้น นอกจากนี้ก็จะก่อให้เกิดตำแหน่งของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น นักเรียน นั่งแถวหน้า นักเรียนนั่งแถวกลางและนักเรียนที่นั่งแถวหลัง มีตำแหน่งแห่งสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วย

สรุป ขอบข่ายสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา กฎระเบียบ ครูมีอิทธิพลต่อผู้เรียนนักศึกษา ในการปรับตัวและการดำรงชีวิตไม่ว่าสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ทั้งด้านอาคารสถานที่การเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน การบริหาร

5.4 แนวทางจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ ได้แก่การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใสน่าเรียน ไม่มีสภาพแห่งความกลัววิตกกังวล สิ่งชี้วัดลักษณะของสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการได้แก่ ครู - อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการเร่งเร้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมรู้จักถามเทคนิคหรือกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมนักเรียนมาช่วยสูงเปลี่ยนแปลงวิธีสอนเพื่อลดความเบื่อหน่ายซ้ำซากจำเจ

ชาญชัย อาจิณสมภาร (2544 : 45) กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้และบทบาทของครูไว้ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างในเจตคติ และพฤติกรรมทางบวกและสร้างสรรค์ต่อเพื่อนร่วมงานนักเรียนและผู้ปกครอง
2. ใช้อำนาจอย่างยุติธรรม
3. ให้ความอบอุ่นในการสนับสนุน
4. ส่งเสริมความคิดหรือความร่วมมืออิสระต่อความเหมาะสม
5. กระตุ้นนักเรียนให้เรียนรู้และใช้มาตรการในการเลือกแก่นักเรียนในกระบวนการเรียนรู้
6. ประกันความสมดุลที่มีเหตุผลระหว่างผลสะท้อนกลับในทางบวกและทางลบ

7. หาโอกาสเพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุน การยอมรับว่าตนเองมีคุณค่า ประสบความสำเร็จ มีความมั่นคงทางอารมณ์

Yukl (2006 : 27) ได้เสนอ แนวทางการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนคือ

1. การสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เช่น การจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม แพนที่นั่งของนักเรียน
 2. การยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอารมณ์ดี
 3. ใช้คำพูดที่แสดงความเมตตาและไม่ใช้วาจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียนหรือใช้อำนาจ ช่มชู้ให้นักเรียนกลัว ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทบาทให้คำชมมากกว่าตี
 4. ให้ความรักความอบอุ่นนักเรียนทุกคนทุกคนมีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะเป็นที่รักและยอมรับของครูและเพื่อนๆ ครูจะต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดีโดยต้องพยายามรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 5. ให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจด้วยครูต้องเอาใจใส่ และสอนนักเรียนให้อยู่ด้วยกันอย่างราบรื่น ไม่ช่มเหงซึ่งกันและกัน
 6. ให้ความยุติธรรม การปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยใจเป็นกลางไม่มีอคติ ต้องพยายามควบคุมอารมณ์ให้ได้ พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
 7. ให้ความไว้วางใจและยกย่องให้นักเรียนทำงานหรือกิจกรรมตามที่มอบหมายหรือครูเป็นที่ปรึกษาให้นักเรียนให้นักเรียนอีกมีอิสระในการทำงานเข้าใจตนเองรับผิดชอบตนเองและเรียนรู้ด้วยตนเอง
 8. มีความไวในการรับรู้อารมณ์ต่างๆ ของนักเรียน เช่น ขณะที่ครูกำลังสอนเมื่อสังเกตเห็นว่านักเรียนไม่สนใจ ครูก็อาจจะเปลี่ยนกิจกรรมหรือเปลี่ยนเทคนิคการสอน เพื่อให้ทุกคนหันมาสนใจบทเรียนตามเดิม
 9. มีการยอมรับนับถือ ครูเห็นคุณค่าในตัวนักเรียน ยอมรับว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญมีคุณค่า และสามารถเรียนได้ ให้โอกาสแสดงความรู้สึก โดยวิธีสอนแบบต่างๆอย่างหลากหลาย
 10. ให้นักเรียนมีบทบาทในการสร้างความดี ให้นักเรียนที่เก่งช่วยสอนให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อน
 11. ไม่แสดงพฤติกรรมที่ซ้ำ ครูต้องพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนไม่ให้ซ้ำๆกันเป็นประจำเพราะจะทำให้เกิดบรรยากาศที่น่าเบื่อหน่าย
 12. ให้แรงเสริมหรือรางวัลควรมีการให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีจุดเด่นด้านต่างๆอย่างทั่วถึงและตามความเหมาะสม เช่น ชมเชยนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเป็นกลุ่มเพราะจะทำให้ผู้เรียนได้รับการชมเชยมีความภูมิใจ ผู้เรียนคนอื่นๆก็จะได้เห็นแบบอย่างที่ดีเป็นต้น
- จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้ คือ การสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น สภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและบริเวณโดยรอบสะอาด เป็นระเบียบและปลอดภัยมีแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย ตลอดจนสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนกับนักเรียน สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 บทบาทหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

การจัดโครงสร้างหลักสูตรให้เป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ คือภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จึงมีบทบาทหน้าที่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542: 33-38)

1. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สารแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคมชุมชนและท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรแยะสาระต่างๆที่กำหนดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.5 นิเทศใช้หลักสูตร

1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.7 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆให้สมดุล ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ กิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

2.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆโดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่นๆตามความเหมาะสม

2.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

3. การวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

3.1 ร่วมกำหนดระเบียบแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้

3.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมิน ตามสภาพจริงจากกระบวนการ การปฏิบัติและผลงาน

3.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการและอื่นๆตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3.5 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการใน ภาพรวมของสถานศึกษา

4.2 ส่งเสริมให้ครู ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มสาระการ เรียนรู้

4.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน การวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5.1 ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

5.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

5.3 จัดสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานด้านวิชาการ

5.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

6.1 สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบัน ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง

6.3 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และประสานความ ร่วมมือเมื่อสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาใน การจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เข้าร่วมกัน

6.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครู ให้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. การนิเทศการศึกษา

7.1 จัดกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

7.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา

7.3 ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

7.4 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

7.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น ๆ หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

8. การแนะแนวการศึกษา

8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน

8.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา

8.3 ติดตามประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

8.4 ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษา

9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา

9.2 กำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

9.3 วางแผนการพัฒนาคูณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

9.4 ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

9.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและการพัฒนาคูณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

9.6 ประสานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9.7 ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

10.1 การศึกษาสำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

10.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิคทักษะ ทางวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น

10.3 การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

11.1 ประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการองค์กรต่างๆทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่างๆทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆที่จัดการศึกษา

12.1 สำรองและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษารวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆที่จัดการศึกษา

12.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆที่จัดการศึกษา

12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆที่จัดการศึกษา

2.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบ

2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และลัดดาวัลย์ รอดมณี (2528 : 114) ได้กล่าวว่าการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) คือ เทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการลดปริมาณข้อมูลให้น้อยลง (data reduction) เพื่อให้่ายต่อความเข้าใจและทำให้ทราบถึงโครงสร้างและแบบแผน (structure and pattern of data)

อุทุมพร จามรมาน (2532 : 2-3) ได้กล่าวว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นวิธีการทางสถิติที่ช่วยนักวิทยาศาสตร์แขนงใหม่ๆ ในการพัฒนาสาขาวิทยาศาสตร์ วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ สามารถช่วยนักวิทยาศาสตร์ ในการให้คำจำกัดความหมาย ของตัวแปรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และช่วยตัดสินว่าควรศึกษาตัวแปรใดบ้าง ตัวแปรใดเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวแปรใด

บุญชม ศรีสะอาด (2535 : 178 -179) ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดและลักษณะของการวิจัยที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) คือเทคนิคทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลการวัดโดยใช้เครื่องมือหรือเทคนิคหลายชุดหรือหลายด้าน (ใช้แบบทดสอบแบบวัด แบบสำรวจ ฯลฯ อาจใช้ชุดเดียวกันแต่มีการแยกวัดเป็นรายด้านหรือหลายชุดก็ได้) ผลการวิเคราะห์จะช่วยให้ทราบว่าเครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นวัดในสิ่งเดียวกันหรือที่เรียกว่าวัดองค์ประกอบร่วมกันหรือไม่มีกี่องค์ประกอบเครื่องมือถือเทคนิคเหล่านั้นว่าแต่ละองค์ประกอบมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจะพิจารณาผลการวิเคราะห์แล้วใช้หลักเหตุผลระบุ (หรือกำหนดชื่อ) องค์ประกอบที่วัดนั้น ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบจะปรากฏค่าต่างๆที่สำคัญคือ ถ้าค่า Communality ซึ่งเขียนแทนด้วย h^2 เป็นค่าความแปรปรวนที่แต่ละด้านแบ่งให้กับแต่ละองค์ประกอบ เป็นส่วนที่ชี้ถึงแต่ละด้านวัดต้องประกอบนั้นร่วมกับตัวแปรอื่นมากน้อยเพียงใดค่า Eigen Value เป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบร่วมในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 1 ถึงจะถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่แท้จริง Factor Loading เป็นค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่แต่ละด้านวัดในองค์ประกอบนั้นๆผู้วิจัยจะต้องทราบว่าเครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้วัดพฤติกรรมนั้นวัดอะไรร่วมกันบ้าง

(มีองค์ประกอบอะไรบ้าง)หรือผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดตามทฤษฎีต้องการทราบว่าเมื่อนำไปใช้วัดจริง จะปรากฏผลตรงตามทฤษฎีหรือแนวคิดนั้นหรือไม่ก็สามารถทำได้ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ

กัลยา วานิชย์บัญชา (2546: 4) กล่าวว่า Factor Analysis หรือการวิเคราะห์ปัจจัยหรือ บางครั้งเรียกว่า การวิเคราะห์ตัวประกอบเป็นเทคนิคที่จับกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือ Factor เดียวกันด้วยตัวแปรที่อยู่ใน Factor เดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก ซึ่งความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นในทิศทางบวกหรือทิศทางลบก็ได้ ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละ Factor จะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมากวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ปัจจัยหรือการวิเคราะห์องค์ประกอบไว้ดังนี้

1. เพื่อลดจำนวนตัวแปรโดยรวมตัวแปรหลายๆตัวให้อยู่ในกลุ่มหรือปัจจัย (Factor) เดียวกัน ด้วยที่จำนวนปัจจัยจะน้อยกว่าจำนวนตัวแปรด้วยการนำตัวแปรโดยการนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในปัจจัยเดียวกันและตั้งชื่อกำหนดชื่อปัจจัยที่แสดงถึงความหมายของตัวแปรและตัวแปรต่างๆ ที่อยู่ในปัจจัยนั้นๆ

2. เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง(Confirmatory)ในงานวิจัยบางเรื่องผู้วิจัยต้องกำหนด ความสำคัญหรือน้ำหนักให้กับตัวแปรเช่นถ้าต้องการสร้างดัชนีวัดประสิทธิภาพการทำงานซึ่งจะ พิจารณาจากตัวแปรหลายๆ ตัวเช่นผลงาน(X_1)ระยะเวลาปฏิบัติงาน(X_2) จำนวนวันลา(X_3)โดยสมการ ความสัมพันธ์คือ

$$P = W_1X_1 + W_2X_2 + W_3X_3$$

โดยที่ P = ประสิทธิภาพการทำงาน

W_1, W_2, W_3 เป็นน้ำหนักของตัวแปร X_1, X_2, X_3 ตามลำดับ

กรณีที่ผู้วิจัย กำหนดค่า W_1, W_2, W_3 เองอาจจะไม่ถูกต้องนัก ผู้วิจัยสามารถใช้เทคนิค Factor Analysis ในการตรวจสอบความถูกต้องของค่าดังกล่าวได้

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 122-123) ได้กล่าวว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นวิธีการ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ช่วยให้นักวิจัยสร้างองค์ประกอบจากตัวแปรหลาย ๆ ตัวแปรโดยรวมกลุ่มตัว แปรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นองค์ประกอบเดียวกันและแต่ละองค์ประกอบคือ ตัวแปรแฝงอันเป็น คุณลักษณะที่นักวิจัยต้องการศึกษา และกล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบมีอยู่ 2 ประการคือ

1. เพื่อสำรวจและระบุงค์ประกอบรวมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผล จากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยให้นักวิจัยลดจำนวนตัวแปรและได้องค์ประกอบซึ่งทำให้เข้าใจ ลักษณะของข้อมูลได้ง่ายและสะดวกในการแปลความหมายรวมทั้งทราบแบบแผน(pattern)และ โครงสร้าง (structure) ความสัมพันธ์ของข้อมูลด้วย

2. เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับแบบแผนและโครงสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูล ได้ตั้ง ข้อสังเกตว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเทคนิคการวิเคราะห์เพื่อลดจำนวนตัวแปรจำนวนมากที่มี ความเกี่ยวข้องกันให้เป็นจำนวนมิติแสงหรือมิติที่ซ่อนเร้นที่มีขนาดเล็กลงเป้าหมายของการวิเคราะห์ องค์ประกอบเพื่อให้ได้แนวคิดที่อธิบายได้ด้วยตัวแปรจำนวนน้อยลง เพื่อใช้ในการอธิบายความ แปรปรวนร่วมได้สูงสุดในเมทริกซ์ความสัมพันธ์ นักวิจัยสามารถใช้ของการวิเคราะห์องค์ประกอบใน การพัฒนาทฤษฎีได้แก่การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) และการ ประเมินทฤษฎีได้แก่การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน(Confirmatory factor analysis) การ วิเคราะห์องค์ประกอบจึงมี 2 ประเภทแตกต่างกันตามจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อใช้ในการสำรวจข้อมูลและกำหนดจำนวนองค์ประกอบที่มีอยู่การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นการสร้างทฤษฎีและสร้างความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของคะแนนแบบทดสอบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจตอบคำถามเกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเช่นคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบนี้ว่าสิ่งที่แบบทดสอบต้องการจังหวัดหรือไม่ องค์ประกอบต่างๆมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อใช้ตรวจสอบหรือยืนยันองค์ประกอบที่กำหนดไว้แล้วตามทฤษฎีเป็นการทดสอบทฤษฎี ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : Online). กล่าวว่าจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์องค์ประกอบมี 2 ประการคือ

2.1 เพื่อสำรวจหรือค้นหาตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกตหรือวัดได้เรียกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis)

2.2 เพื่อพิสูจน์ตรวจสอบหรือยืนยันที่จะดีที่ผู้อื่นคนพบ เรียกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmation factor analysis)

อุทุมพร จามรمان (2532 : 5) กล่าวว่าว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบจะวิเคราะห์ใน 2 ลักษณะคือ

1. เพื่อบรรยายค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อให้ได้สิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ เรียกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis)

2. เพื่อพิสูจน์สนับสนุนตรวจสอบสมมติฐานหรือข้อค้นพบของผู้อื่นเรียกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmation factor analysis)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นสถิติวิเคราะห์เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อลดจำนวนหรือควบคุมตัวแปรที่สังเกตได้ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นองค์ประกอบเดียวกันและกำหนดชื่อแทนองค์ประกอบนั้นเพื่อให้เข้าใจและสามารถอธิบายคุณลักษณะขององค์ประกอบหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้จากกลุ่มตัวแปรที่สังเกตได้รวมทั้งสร้างแบบแผน (Pattern) และโครงสร้าง (Structure) ความสัมพันธ์ของข้อมูลสำหรับสร้างทฤษฎีและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.5.2 ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 123 -124) กล่าวว่าในการวิเคราะห์องค์ประกอบมีข้อตกลงเบื้องต้นซึ่งจำแนกได้ 3 ประการคือข้อตกลงเบื้องต้นว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบ ข้อตกลงเบื้องต้นว่าด้วยความเป็นอิสระระหว่างองค์ประกอบและข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณสมบัติด้านการบวกของความแปรปรวนขององค์ประกอบดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อตกลงเบื้องต้นว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบตามข้อตกลงเบื้องต้นข้อนี้ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีความแปรผันเนื่องจากองค์ประกอบร่วม (Common factor = F) และองค์ประกอบเฉพาะ (Unique factor = U) กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือความแปรปรวนในตัวแปรสังเกตได้นั้นเป็นผลมาจากตัวแปรสาเหตุคือองค์ประกอบร่วมและองค์ประกอบเฉพาะการที่ตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันนั้นเนื่องจากตัวแปรเหล่านี้มีองค์ประกอบร่วมเป็นตัวเดียวกันเมื่อพิจารณาค่าตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวที่วัดในรูปคะแนนมาตรฐาน (standard score) จะได้โมเดลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบในรูปสมการดังนี้

$$Z = (a_1)(F_1) + (a_2)(F_2) + \dots + U = \sum aF + U$$

2. ข้อตกลงเบื้องต้นว่าด้วยความเป็นอิสระระหว่างองค์ประกอบตามข้อตกลงเบื้องต้นข้อนี้ องค์ประกอบร่วมและองค์ประกอบเฉพาะของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวเป็นอิสระต่อกันหรือความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบร่วมและองค์ประกอบเฉพาะมีค่าเป็นศูนย์

3. ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณสมบัติด้านการบวกของความแปรปรวนขององค์ประกอบตามข้อตกลงเบื้องต้นข้อนี้จะวิเคราะห์ความแปรปรวนในตัวแปรสังเกตได้ออกเป็นผลบวกของความแปรปรวนขององค์ประกอบร่วมและความแปรปรวนขององค์ประกอบเฉพาะ นั่นคือเมื่อมีตัวแปรสังเกตได้ในรูปคะแนนมาตรฐานมีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์และความแปรปรวนเป็นหนึ่งจากโมเดลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบนำสมการมายกกำลังสองและหาผลรวมจะได้ความแปรปรวนของตัวแปร Z ซึ่งมีค่าเท่ากับหนึ่งมีค่าเท่ากับผลบวกของความแปรปรวนจากสิ่งต่างๆดังนี้ (เทอมความแปรปรวนร่วมทุกเทอมเป็นศูนย์ ตามข้อ 2)

$$V(Z) = 1 = (a_1)^2 V(F_1) + (a_2)^2 V(F_2) + \dots + V(U)$$

เนื่องจากองค์ประกอบ F^1, F^2, \dots อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐานด้วยดังนั้นค่าความแปรปรวนจึงเป็นส่วนหนึ่งส่วนความแปรปรวนขององค์ประกอบเฉพาะนั้นประกอบด้วยส่วนที่เป็นความแปรปรวน เนื่องจากการวัดหรือความคลาดเคลื่อนในการวัดแทนด้วย e^2 และส่วนที่เป็นความแปรปรวน เนื่องจากลักษณะเฉพาะของตัวแปรแทนด้วย p^2 ดังนั้น จะได้สมการแสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปร Z ดังนี้

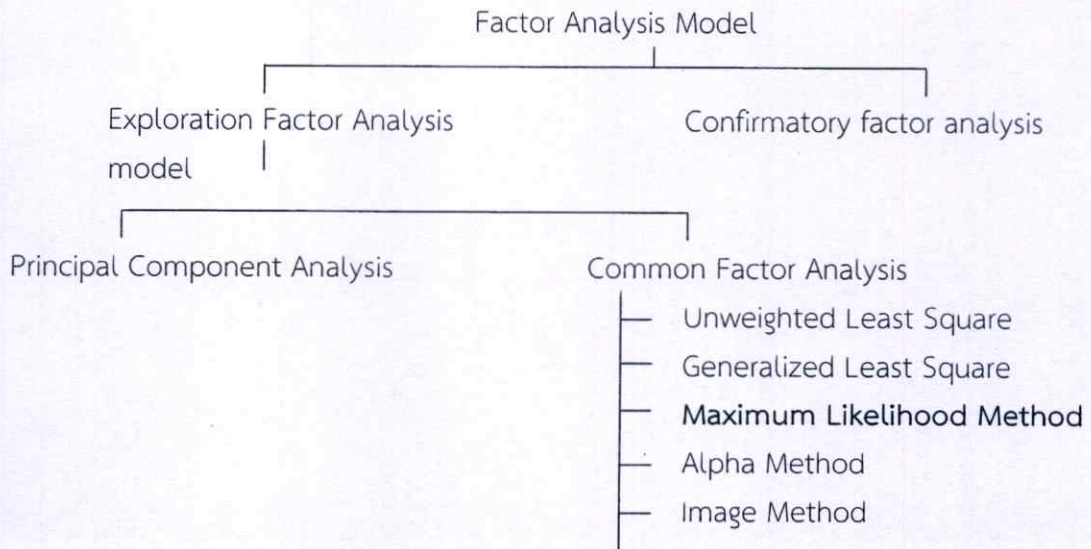
$$\begin{aligned} 1 &= [(a_1)^2 + (a_2)^2 + \dots] + p^2 + e^2 \\ &= [h^2] + p^2 + e^2 \end{aligned}$$

2.5.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) หรือบางครั้งเรียกว่า การวิเคราะห์ปัจจัยเป็นเทคนิคที่จะจับกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือปัจจัยเดียวกัน ตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก โดยความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นในทิศทางบวก (ไปในทิศทางเดียวกัน) หรือทิศทางลบ (ไปในทิศทางตรงกันข้าม) ก็ได้ส่วนตัวแปรที่เป็นคนละปัจจัยจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อย

2.5.3.1 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบ มีดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาว่าองค์ประกอบร่วมที่จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยที่จำนวนตัวแปรร่วมที่ทำได้ โมเดลนี้เรียกว่า Exploration Factor Analysis Model เพื่อต้องการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์ประกอบว่าองค์ประกอบแต่ละตัวประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้างและตัวแปรแต่ละตัวควรมีน้ำหนักหรืออัตราความสัมพันธ์กับองค์ประกอบมากน้อยเพียงใดตรงกับที่คาดคะเนไว้หรือไม่ หรือสรุปได้ว่าเพื่อต้องการทดสอบว่าองค์ประกอบอย่างนี้ตรงกับโมเดลหรือตรงกับทฤษฎีที่มีอยู่หรือไม่ โมเดลนี้เรียกว่า Confirmatory Factor Analysis Model

ภาพที่ 2.1 แสดง Basic Concepts ของ Factor Analysis Model

2.5.4 ประโยชน์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ประโยชน์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบ มีดังนี้ คือ

1. ลดจำนวนตัวแปร โดยการรวมตัวแปรหลายๆ ตัว ให้อยู่ในปัจจัยเดียวกัน ปัจจัยที่ได้ถือเป็นตัวแปรใหม่ที่สามารถหาค่าของข้อมูลปัจจัยที่สร้างขึ้นได้ เรียกว่า Factor Score จึงสามารถนำปัจจัยดังกล่าวไปเป็นตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป เช่น การวิเคราะห์ความถดถอยและสหสัมพันธ์ (Regression and Correlation Analysis) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) การทดสอบสมมติฐาน t-test, Z-test และการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminate Analysis) เป็นต้น

2. แก้ปัญหาที่ตัวแปรอิสระของเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยมีความสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) ซึ่งวิธีการอย่างหนึ่งในการแก้ปัญหา นี้ คือ การรวมตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ไว้ด้วยกัน โดยการสร้างตัวแปรใหม่หรือเรียกว่าปัจจัย โดยใช้เทคนิค Factor Analysis แล้วนำปัจจัยดังกล่าวไปเป็นตัวอิสระในการวิเคราะห์ความถดถอยต่อไป

3. ทำให้เห็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา เนื่องจากเทคนิค Factor Analysis จะหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ของตัวแปรทีละคู่แล้วรวมตัวแปรที่สัมพันธ์กันมากไว้ในปัจจัยเดียวกันจึงสามารถวิเคราะห์ถึงโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่อยู่ในปัจจัยเดียวกัน

4. ทำให้สามารถอธิบายความหมายของแต่ละปัจจัยได้ ตามความหมายของตัวแปรต่างๆ ที่อยู่ในปัจจัยนั้น ทำให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผน เช่น การศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า เป็นต้น

2.5.5 ขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ขั้นตอนในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสามารถแบ่งได้ 5 ขั้นตอนคือ

1. เก็บข้อมูลและสร้างเมตริกสหสัมพันธ์
2. การสกัดองค์ประกอบ
3. เลือกวิธีการหมุนแกน

4. เลือกค่า loading

5. ตั้งชื่อองค์ประกอบที่วิเคราะห์ได้

1. เก็บข้อมูลและสร้างเมตริกสหสัมพันธ์

อันดับแรกในขั้นตอนของการวิเคราะห์องค์ประกอบคือการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มา หาคความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ต้องการวิเคราะห์และนำเสนอในรูปของเมตริกสหสัมพันธ์

2. การสกัดองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่สองในการวิเคราะห์องค์ประกอบคือการค้นหาจำนวนองค์ประกอบที่มีความสามารถเพียงพอในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ ซึ่งมีวิธีการให้เลือกใช้ดังนี้

- Maximum Likelihood Method (หรือ Canonical Factoring)
- Least-Squares Method (หรือ Principal Axis Factoring)
- Alpha Factoring
- Image Factoring
- Principal Components Analysis

ผู้วิจัยจะต้องเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เลือกให้ ถ้าเป็นโปรแกรม SPSS โปรแกรมจะเลือกวิธี Principal Components Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับจำนวนขององค์ประกอบเพื่อเก็บไว้สำหรับใช้ในการวิเคราะห์ต่อไปในอนาคต กฎที่ดีที่สุดสำหรับการกำหนดจำนวนขององค์ประกอบคือ “Eigenvalue > 1 ” ค่า Eigenvalue เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความสามารถขององค์ประกอบที่จะอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้มากน้อยเพียงไรโดยปกติถ้าองค์ประกอบนั้นอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้น้อยกว่า 1 Eigenvalue แล้วก็ไม่มีประโยชน์ที่จะนำองค์ประกอบนั้นมาใช้

3. การเลือกวิธีการหมุนแกน

เนื่องจากก่อนการหมุนแกนตัวแปรแต่ละตัวมีค่า Loading สูงมากเนื่องจากตัวแปรบางตัวสามารถเป็นสมาชิกขององค์ประกอบได้มากกว่า 1 องค์ประกอบจึงยากในการแปลความหมายของข้อมูลวิธีเดียวที่จะแปลผลได้คือต้องหมุนแกนเพื่อทำให้ตัวแปรบางตัวที่เดิมเป็นสมาชิกหลายองค์ประกอบกลายเป็นสมาชิกขององค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งอย่างเด่นชัด ซึ่งมีอยู่ 2 วิธีคือ

3.1 Orthogonal ใช้ในกรณีที่ตัวแปรแต่ละตัวเป็นอิสระจากกันการหมุนแกนด้วยวิธีนี้มีวิธีการหมุนแกน 3 แบบคือ

- Varimax
- Equamax
- Quartimax

3.2 Oblique ใช้ในกรณีที่ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กัน วิธีการหมุนแกนมี 2 แบบคือ

- Oblimin
- Direc quartimin

4. การเลือกค่า Loading

เป็นการแยกว่าตัวแปรใดควรจะอยู่ในองค์ประกอบใดโดยพิจารณาจากค่า Loading ของตัวแปรต่างๆ ว่ามีค่ามากที่สุดอยู่ที่องค์ประกอบใดก็จัดให้อยู่ในองค์ประกอบนั้นแต่มีข้อแม้ว่าค่า Loading ควรจะมีค่าตั้งแต่ .3 ขึ้นไป

5. การตั้งชื่อองค์ประกอบ

เมื่อคัดเลือกตัวแปรเข้าองค์ประกอบใด องค์ประกอบหนึ่งแล้วต่อมาคือการตั้งชื่อให้แต่ละองค์ประกอบซึ่งมีกฎในการตั้งชื่อดังนี้

- สั้น อาจตั้งชื่อเพียง 1-2 คำ
- มีความหมายสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์ประกอบ

กล่าวคือผู้วิจัยอาจตั้งชื่อตามความคล้ายคลึงกันของตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบหรือตามโครงสร้างของทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาหรือตั้งชื่อใหม่ที่สอดคล้องกับแนวความคิดของผู้วิจัยเองแต่ควรจะสื่อความหมายของตัวแปรทุกตัวที่อยู่ในองค์ประกอบนั้นได้

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

เพ็ญพักตร์ ภูศิลป์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ระดับประถมศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ การศึกษาวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเมืองค้ประกอบ 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 27 ตัวแปร โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกองค์ประกอบของแต่ละโมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน รายข้อ มีค่าระหว่าง 0.64-0.94 ข้อค้นพบใหม่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบในการวิจัยครั้งนี้ บ่งชี้ว่าผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ระดับประถมศึกษา ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นอันดับแรก และให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนตลอดจนความร่วมมือระหว่างกันของทุกภาคส่วนร่วมไปกับการให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและสร้างความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้เกิดความชัดเจนในแนวทางการพัฒนา รวมถึงการส่งเสริมให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการพัฒนาทางวิชาชีพและสร้างนวัตกรรมทางวิชาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ขึ้นภายในสาระการเรียนรู้อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นลำดับ

กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา 2) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ 1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว 2) ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 91.08 ที่องศาอิสระ ค่า $df = 71$ ($p=0.05448$) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .0267 และภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา โดยขนาดอิทธิพลมีค่าเท่ากับ 0.001นอกจากนั้น ภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา ได้ร้อยละ 1

ธัญญรัตน์ ธนวัฒน์ปิงสกุล (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและที่พึงประสงค์ของการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของประเด็นการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในสภาพปัจจุบันและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน เครือข่ายที่ 35เขตลาดกระบัง ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและมากที่สุด 2) ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน เครือข่ายที่ 35เขตลาดกระบัง ในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือการบริหารเวลาที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนรองลงมา คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานด้านวิชาการ 3) กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน เครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครประกอบด้วย กลยุทธ์หลัก จำนวน 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ปฏิรูปภารกิจของสถานศึกษาให้มีความชัดเจน ส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เสริมสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลยุทธ์รอง 11 กลยุทธ์ และ 54 วิธี

ศศิธร บุตรเมือง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในโรงเรียน กลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนกลุ่มสาครบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมมีการรับรู้ ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบหลัก พบว่า ครูมีการรับรู้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ โดยด้านการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ทั้งนี้ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบย่อย พบว่า ด้านการจัดให้มีสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศและ การประเมินผลการสอนของครู

นายโกศิษฐ์ เปลรินทร์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ 2) ทดสอบความสอดคล้องของ

โมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากการพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 395 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .973 มีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.55 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัย 1) ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ ปรากฏว่า ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 60 ตัวบ่งชี้ ที่เป็นไปตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การพัฒนานักเรียน จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การพัฒนาครู จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 70.16 df = 62 ค่า P = 0.22 ค่า GFI = 0.98 ค่า AGFI = 0.96 ค่า RMSEA = 0.018) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้ค่าไค-สแควร์ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนและค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการทดสอบพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Alig-Mielcarek & Hoy (อ้างในไกคิชฎี เพลรินทร์. 2552: 109-110) ได้ทำการศึกษาวิจัยวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีและที่ปรากฏเกี่ยวกับธรรมชาติความหมายและอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการมีข้อสรุปจากการวิจัยว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นหน้าที่สำคัญแต่ภาวะผู้นำทางวิชาการเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ในระดับสูงได้ความจริงแล้ว บทบาทนี้มีผลทางอ้อมที่ได้ผลตรงนั้นเกิดจากการมุ่งเน้นทางวิชาการของโรงเรียน รูปแบบและการวัดผลภาวะผู้นำทางวิชาการที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ ได้จากการศึกษาวรรณกรรมที่สำคัญและช่วยให้นักวิจัยคนอื่นๆ มีเครื่องมือที่เชื่อถือได้ เป็นที่สงสัยกันว่า ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในบริบทของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จได้ดีกว่าที่มีบริบทเหมาะสมเพื่อการใช้ภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้มีประสิทธิผลในการเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ถ้าหากว่าพวกเขาเหล่านั้นหันไปใส่ใจกับการพัฒนาบรรยากาศของโรงเรียนโดยมุ่งเน้นทางวิชาการให้มาก สร้างเป้าหมายร่วมกันกับครูจัดให้มีการสะท้อนความคิดเห็นต่อครูเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักเรียน ฟังเสียงของครู และจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน และส่งเสริมความร่วมมือและความไว้วางใจระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการไม่ใช่กระสุนมหัศจรรย์แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักการของผู้บริหารโรงเรียนที่จะใช้พัฒนาบริบทของโรงเรียนให้ครูและนักเรียนประสบความสำเร็จได้ถึงเวลาที่จะต้องเคลื่อนไปให้มากกว่าคำบรรยายสวยหรูของคำว่าภาวะผู้นำ ไปสู่การทำงานหนักเพื่อเข้าใจธรรมชาติที่ซับซ้อนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนในท้ายที่สุดเราก็ต้องหาสมบัติมีค่าของโรงเรียนต่อไป สมบัติมีค่าอย่างเช่น การเน้นทางวิชาการซึ่งผู้นำสามารถเปลี่ยนแปลงเพื่อเอาชนะความล่าช้าที่เป็นลบของสถานะต่ำทางเศรษฐกิจและสังคม

O'Donnell & White (อ้างในไกคิชฎี เพลรินทร์. 2552: 110) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผู้วิจัยสุ่มโรงเรียนระดับมัธยมและให้ครูสี่คนและผู้บริหารโรงเรียนของแต่ละโรงเรียนทำแบบสอบถามระดับความเห็น

เกี่ยวกับการบริหารจัดการทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของ Hallinger ในแบบสอบถาม มี 50 พฤติกรรมสำหรับโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า ครูรับรู้ว่าคุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาบรรยากาศการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นตัวชี้ให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนที่มีฐานะทางสังคมดี ที่เชื่อว่าจะได้แสดงพฤติกรรมสัมพันธ์กับพันธกิจของโรงเรียนจะเป็นโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การอ่านสูงกว่า

Mbatha (อ้างในไกศิษฐ์ เพลรินทร์. 2552: 111) ได้ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและผลกระทบต่อผลการเรียนของผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมที่สุ่มมาอย่างเจาะจง พบว่ามีความสัมพันธ์ทางอ้อมระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกับการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน การสร้างเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน การสร้างเครือข่ายวิชาการระหว่างโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง และการอภิปรายกันเป็นประจำระหว่างผู้เรียนกับครูเกี่ยวกับความก้าวหน้าจะช่วยปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น ในการปรับปรุงการปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องจัดการฝึกอบรมภายในโรงเรียนให้กับผู้บริหารโรงเรียนและครู มีการตั้งเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปี และจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียน

Rodriguez (อ้างในมณฑา วิญญูโสภิต. 2547: 131) ได้ศึกษา “พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ และวัฒนธรรมองค์กรตามการรับรู้ของผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาในรัฐนิวยอร์ก” ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ จะทำให้ผู้ร่วมงานและชุมชนมีความผูกพันกับสถาบัน และกิจกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการจะเกี่ยวกับการนิเทศการสอน การสร้างบรรยากาศของโรงเรียนและการทำงานร่วมกับชุมชน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
 - 3.2.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ซึ่งมีทั้งหมด 52 โรงเรียน จำนวน 2,655 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 300 คน โดยการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตามแนวคิดของ Hair, J. et.al. (2010 : 117) ที่เสนอไว้หากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าที่ 0.35 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 250 และเพื่อป้องกันการผิดพลาดของการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 300 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1.2.1 ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแบ่งขนาดสถานศึกษาเป็น 4 ขนาด ตามเกณฑ์การแบ่งของ สพฐ. โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40

3.1.2.2 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่งงาน คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา

3.1.2.3 ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเพื่อแจกแบบสอบถาม

จากขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างข้างต้นสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

ขนาดโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 40)	ตำแหน่งงาน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เล็ก	1	1			
พุทธจักรวิทยา			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	24	3
กลาง	6	2			
สุขุมวิทอุปถัมภ์			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	70	8
กุนนทีรุทธาราม วิทยาคม			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	63	7
ใหญ่	21	8			
สตรีศรีสุริโยทัย			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	98	11
สตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	104	12
เทพลีลา			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	98	11
บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	99	11
ลาดปลาเค้าพิทยาคม			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	93	10
ศรีพฤฒา			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	97	11
ราชดำริ			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	84	9
นนทรีวิทยา			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	97	11
ใหญ่พิเศษ	24	10			
สุรศักดิ์มนตรี			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	147	16
สายน้ผึ้ง ในพระ อุปถัมภ์ฯ			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	126	14
นวมินทร์ชินุทิศ เตรียม อุดมศึกษาน้อมเกล้า			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	135	15

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 40)	ตำแหน่งงาน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สารวิทยา			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	139	16
เศรษฐบุตรบำเพ็ญ			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	158	18
พรตพิทยพยัต			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	145	16
บดินทรเดชา (สิงห์ สิง หเสนี) 2			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	184	21
เตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	205	23
ฤทธิยะวรรณาลัย			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	202	23
นวมินทราชินูทิศ เบญจมราชาลัย			หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
			ครู	119	13
รวม	52	21		2,655	300

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศ สพม 2. (2559 : Online)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย ตำแหน่งงานในปัจจุบันระดับการศึกษา สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงานปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารจัดการหลักสูตร จำนวน 9 ข้อ
2. การนิเทศและการประเมินผลการสอน จำนวน 10 ข้อ
3. การติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 9 ข้อ
4. การสร้างแรงจูงใจให้กับครู จำนวน 6 ข้อ
5. การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้

คะแนน		ระดับความคิดเห็น
ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

3.2.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

3.2.2.1 การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามสำหรับครุมีรายละเอียดดังนี้

- (1) ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ
- (2) การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำและภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อกำหนดนิยามศัพท์
- (3) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
- (4) นำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความตรงของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
- (5) นำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1. ผศ.ดร. บุญจันทร์ สีสันต์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
2. ผศ.ดร. อัจฉรา นิยมภา	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. รศ.ดร. บรรจบ บุญจันทร์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัทธิราชภัฏนครราชสีมา
4. ดร. ขนิษฐา สาลีหมัด	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ดร. ประพนธ์ หลีสิน	ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนเศรษฐบุทรบำรุง โดยมีเกณฑ์ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความวัดได้ไม่ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

จากนั้นนำผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of item-object Congruence : IOC) แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2556 : 110)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

R แทน คะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในข้อนั้น

ΣR แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนในข้อนั้น

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนนในข้อนั้น

ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC) มีค่าระหว่าง .80 – 1.00 (ภาคผนวก ค)

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2556 : 114) ดังนี้

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

α แทน ค่าความเชื่อถือได้

k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

Σ แทน ผลรวม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่า มีค่าเท่ากับ .948

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.3.1 ขอนหนังสืออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 ติดต่อสถานศึกษาที่ทำการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสอบถามจำนวน 300 ฉบับ โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์

3.3.3 เก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองและขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับให้กับผู้วิจัยทางไปรษณีย์โดยตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 289 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.33

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

3.4.2 วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) (กัลยา วานิชปัญญา. 2552 : 215) โดยเริ่มจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไปบันทึกข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้องค์ประกอบ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบและแปลความหมาย ดังนี้

1. เตรียมข้อมูลและตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ

- การใช้สถิติ KMO(Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์โดยเทคนิค Factor Analysis

โดยที่ เมื่อ r คือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งทำให้ค่า $0 \leq KMO \leq .50$

ถ้าค่า KMO มีค่าน้อย (เข้าสู่ศูนย์) แสดงว่าเทคนิค Factor Analysis ไม่เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่

แต่ถ้าค่า KMO มีค่ามาก (เข้าสู่หนึ่ง) แสดงว่าเทคนิค Factor Analysis เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่

ซึ่งโดยค่า KMO ต้องมีค่ามาก .50 จะถือว่า ข้อมูลที่มีอยู่เหมาะสมที่สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้

- การใช้วิธี Bartlett's Test of Sphericity เป็นการทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) ของดีเทอร์มิแนนท์ ของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ มีการทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์นั้นเป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ หรือไม่ จากสมมติฐาน คือ

H_0 : ตัวแปรต่างๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน

ดังนั้นถ้ายอมรับ H_0 แสดงว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงไม่ควรใช้เทคนิค Factor Analysis แต่ถ้าปฏิเสธ H_0 (หรือยอมรับ H_1) นั่นคือตัวแปรมีความสัมพันธ์กันจึงสามารถใช้เทคนิค Factor Analysis ได้

2. การสกัดองค์ประกอบโดยพิจารณาค่า Eigen ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป การหาองค์ประกอบหลักและหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax และพิจารณา

เลือกตัวแปรที่มีค่า Eigen Value เท่ากับหรือมากกว่า 1 และในการพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) นั้นจะต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.35

3. จากนั้นกำหนดชื่อองค์ประกอบที่มีความหมายครอบคลุมตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบ

นั้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ข้อมูลทั่วไป	ครู (n = 289)		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
1	ตำแหน่งงานในปัจจุบัน			
	1.1 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	21	7.30	2
	1.2 ครู	268	92.70	1
	รวม	289	100	
2	ระดับการศึกษา			
	2.1 ปริญญาตรี	212	73.40	1
	2.2 ปริญญาโท	76	26.30	2
	2.3 ปริญญาเอก	1	0.30	3
	รวม	289	100	
3	สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้			
	3.1 ภาษาไทย	40	13.80	2
	3.2 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	37	12.80	4
	3.3 คณิตศาสตร์	36	12.50	5
	3.4 วิทยาศาสตร์	54	18.70	1
	3.5 ภาษาต่างประเทศ	39	13.50	3
	3.6 ศิลปะ	31	10.70	7
	3.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	33	11.40	6
	3.8 สุขศึกษาและพลศึกษา	19	6.60	8
	รวม	289	100	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ที่	ข้อมูลทั่วไป	ครู (n = 289)		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
4	ประสบการณ์ในการทำงานปัจจุบัน			
	4.1 ต่ำกว่า 5 ปี	97	33.50	1
	4.2 5-10 ปี	84	29.10	2
	4.3 11-15 ปี	52	18.00	4
	4.4 มากกว่า 15 ปี	56	19.4	3
	รวม	289	100	

จากตารางที่ 4.1 พบว่าด้านตำแหน่งงานในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 268 คน รองลงมาคือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 92.70 และ 7.30 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือวุฒิปริญญาตรี จำนวน 212 คน รองลงมา ปริญญาโท จำนวน 76 คน ปริญญาเอก 1 คน คิดเป็นร้อยละ 73.40, 26.30, และ 0.30 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 54 คน รองลงมา รองลงมาสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 40 คน สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 39 คน สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจำนวน 37 คน สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 36 คน สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 33 คน สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 31 คน และสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70, 13.80, 13.50, 12.80, 12.50, 11.40, 10.70 และ 6.60 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 97 คน รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 84 คน มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 52 คน และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60, 29.10, 18.00 และ 19.40 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นของข้อมูลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

4.2.1 ผลการทดสอบค่า KMO and Bartlett's Test

ผลการทดสอบค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy ซึ่งเท่ากับ .902 พบว่ามีค่ามากกว่า .50 และจากการทดสอบนัยสำคัญด้วย Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในขนาดที่เหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าความร่วมกัน (Communality)

ตารางที่ 4.2 ค่าความร่วมกัน (Communality) ของการวิเคราะห์องค์ประกอบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2

รหัสตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ค่าความร่วมกัน (Communality)
X1	มีการวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	.528
X2	มีการประสานงาน ระหว่างครูกับผู้บริหาร เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร	.891
X3	มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	.897
X4	มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้	.737
X5	เอกสารหลักสูตรชัดเจน และทันสมัย สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551	.459
X6	ดูแล กำกับติดตามงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และแหล่งเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสม	.917
X7	มีการจัดประชุม อบรมครู ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร	.604
X8	มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา	.920
X9	มีการนำผลประเมินหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	.767
X10	มีการสำรวจสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระกับครู	.629
X11	มีการวางแผนการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับครู	.637

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รหัสตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ค่าความร่วมกัน (Commuality)
X12	จัดทำกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศการสอน	.614
X13	แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน	.657
X14	จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน	.726
X15	ดำเนินการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศ	.734
X16	ประเมินผลการสอนของครูอย่างเป็นระบบ	.758
X17	ให้ข้อมูลสะท้อนกลับและให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนเพื่อให้ครูนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	.599
X18	สรุปและประเมินผลการดำเนินการนิเทศการสอน	.701
X19	นำผลประเมิน การนิเทศการสอน ไปใช้กำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	.780
X20	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาระดับผลการเรียนของนักเรียน	.722
X21	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	.837
X22	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการอ่านของนักเรียน	.827
X23	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	.848
X24	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการเขียนของนักเรียน	.742
X25	นำระดับผลการเรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ของนักเรียนไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการเรียนรู้ที่โรงเรียนกำหนดไว้	.840
X26	มอบหมายให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวบรวมเอกสาร หลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.665
X27	ประสานงานให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	.795

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รหัสตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ค่าความร่วมกัน (Commuality)
X28	นำผลการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.846
X29	การส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้	.632
X30	เปิดโอกาสให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้	.717
X31	ส่งเสริมให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ใช้ความสามารถและทักษะตามความถนัด	.777
X32	สนับสนุนให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้มีโอกาสฝึกอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง	.687
X33	การส่งเสริมบรรยากาศในการทำงาน โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งความสำเร็จของงาน	.742
X34	ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส	.669
X35	สร้างเสริมบรรยากาศภายในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัย	.622
X36	ส่งเสริมให้ครูจัดสภาพห้องเรียน และห้องปฏิบัติการให้สะอาดเป็นระเบียบ และปลอดภัย	.736
X37	จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย	.789
X38	จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	.794
X39	ภายในโรงเรียนมีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น	.679
X40	ครูและนักเรียนให้ความเชื่อถือ และไว้วางใจซึ่งกันและกันเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น	.626

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ค่าความร่วมกัน ของตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 รวมทั้งหมด 40 ตัวแปร ตัวแปรแต่ละตัวมีความร่วมกันในองค์ประกอบค่อนข้างสูง

โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .459 ถึง .917 ซึ่งหมายความว่า เป็นค่าที่เหมาะสมสามารถตัวแปรไปจัดอยู่ใน องค์ประกอบได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ

4.2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตารางที่ 4.3 ค่า Eigenvalues ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวน สละสมของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

Component	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Eigen values	% of Variance	Cumulative %	Eigen values	% of Variance	Cumulative %
1	17.222	43.054	43.054	7.306	18.266	18.266
2	4.395	10.988	54.042	7.037	17.592	35.859
3	3.484	8.710	62.753	6.253	15.632	51.490
4	2.666	6.665	69.417	4.689	11.723	63.214
5	1.378	3.445	72.862	3.859	9.649	72.862

จากตารางที่ 4.3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาจำนวนองค์ประกอบ โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธี ตัวประกอบหลัก (Principal Component Factoring) หมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax เพื่อค้นหาจำนวนองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยพิจารณาค่า Eigenvalues ที่มีค่ามากกว่า 1 ตามกฎของ ไกเซอร์ (Kaiser's rule) จากผลการวิเคราะห์พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1-5 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 7.306, 7.037, 6.253, 4.689 และ 3.859 ตามลำดับ และเมื่อหมุนแกนแล้ว พบว่าค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 18.266, 17.592, 15.632, 11.723 และ 9.649 ตามลำดับและมีค่าความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ เท่ากับ 72.862 สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบและทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้ร้อยละ 72.862

4.2.4 ผลการจัดกลุ่มตัวแปรคัดสรรเข้าองค์ประกอบ

เมื่อพิจารณาจัดให้ตัวแปรแต่ละตัวเข้าอยู่ในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเพียง องค์ประกอบเดียวที่ตัวแปรนั้นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดแล้ว พบว่า ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์

ทั้งหมดจำนวน 40 ตัวแปร สามารถจัดเข้าองค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 4.4 - 4.8

ตารางที่ 4.4 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 1 “การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน”

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
X21	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	.888
X25	นำระดับผลการเรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ของนักเรียนไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการเรียนรู้ที่โรงเรียนกำหนดไว้	.883
X27	ประสานงานให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	.862
X23	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	.851
X22	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการอ่านของนักเรียน	.850
X28	นำผลการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.846
X24	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการเขียนของนักเรียน	.813
X20	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาระดับผลการเรียนของนักเรียน	.785
X26	มอบหมายให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวบรวมเอกสาร หลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.763
ค่าไอเกน (Eigenvalues)		7.306
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance)		18.266

จากตารางที่ 4.4 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง .763 - .888 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 18.266 โดยตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรในองค์ประกอบนี้มาจากองค์ประกอบต้นแบบ “การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” ดังนั้นจึงตั้งชื่อองค์ประกอบที่ 1 ว่า “การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน”

ตารางที่ 4.5 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 2 “การบริหารจัดการหลักสูตร”

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
X6	ดูแล กำกับติดตามงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และแหล่งเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสม	.909
X8	มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา	.909
X3	มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	.897
X2	มีการประสานงาน ระหว่างครูกับผู้บริหาร เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร	.887
X4	มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้	.769
X9	มีการนำผลประเมินหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	.767
X7	มีการจัดประชุม อบรมครู ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร	.680
X1	มีการวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	.639
X5	เอกสารหลักสูตรชัดเจน และทันสมัย สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551	.616
ค่าไอเกน (Eigenvalues)		7.037
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance)		17.592

จากตารางที่ 4.5 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 ของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง .616 - .909 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 17.592 โดยตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรในองค์ประกอบนี้มาจากองค์ประกอบต้นแบบ “การบริหารจัดการหลักสูตร” ดังนั้นจึงตั้งชื่อองค์ประกอบที่ 2 ว่า “การบริหารจัดการหลักสูตร”

ตารางที่ 4.6 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 3 “การนิเทศและการประเมินผลการสอน”

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
X14	จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน	.809
X15	ดำเนินการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศ	.772
X16	ประเมินผลการสอนของครูอย่างเป็นระบบ	.769
X13	แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน	.738
X12	จัดทำกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศการสอน	.730
X19	นำผลประเมิน การนิเทศการสอน ไปใช้กำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	.708
X11	มีการวางแผนการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับครู	.705
X18	สรุปและประเมินผลการดำเนินการนิเทศการสอน	.681
X17	ให้ข้อมูลสะท้อนกลับและให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนเพื่อให้ครูนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	.620
X10	มีการสำรวจสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับครู	.596
ค่าไอเกน (Eigenvalues)		6.253
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance)		15.632

จากตารางที่ 4.6 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 ของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปร 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .596 - .809 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 15.632 โดยตัวแปรทั้ง 10 ตัวแปรในองค์ประกอบนี้มาจากองค์ประกอบต้นแบบ “การนิเทศและการประเมินผลการสอน” ดังนั้นจึงตั้งชื่อองค์ประกอบที่ 3 ว่า “การนิเทศและการประเมินผลการสอน”

ตารางที่ 4.7 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 4 “การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้”

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
X38	จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	.800
X37	จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย	.788
X36	ส่งเสริมให้ครูจัดสภาพห้องเรียน และห้องปฏิบัติการให้สะอาดเป็นระเบียบ และปลอดภัย	.784
X39	ภายในโรงเรียนมีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น	.718
X35	สร้างเสริมบรรยากาศภายในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัย	.687
X40	ครูและนักเรียนให้ความเชื่อถือ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น	.685
ค่าไอเกน (Eigenvalues)		4.689
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance)		11.723

จากตารางที่ 4.7 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 ของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .685 - .800 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 11.723 โดยตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรในองค์ประกอบนี้มาจากองค์ประกอบต้นแบบ “การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้” ดังนั้นจึงตั้งชื่อองค์ประกอบที่ 4 ว่า “ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้”

ตารางที่ 4.8 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 5 “การสร้างแรงจูงใจให้กับครู”

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
X31	ส่งเสริมให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ใช้ความสามารถและทักษะตามความถนัด	.793
X33	การส่งเสริมบรรยากาศในการทำงาน โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งความสำเร็จของงาน	.735
X32	สนับสนุนให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้มีโอกาสฝึกอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง	.715
X30	เปิดโอกาสให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้	.711
X29	การส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้	.604
X34	ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส	.591
ค่าไอเกน (Eigenvalues)		3.859
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance)		9.649

จากตารางที่ 4.8 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 ของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง .591 - .793 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 9.649 โดยตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรในองค์ประกอบนี้มาจากองค์ประกอบต้นแบบ “การสร้างแรงจูงใจให้กับครู” ดังนั้น จึงตั้งชื่อองค์ประกอบที่ 5 ว่า “การสร้างแรงจูงใจให้กับครู”

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบองค์ประกอบต้นแบบกับองค์ประกอบที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูล

องค์ประกอบต้นแบบ	จำนวนตัวแปร	องค์ประกอบที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูล	Eigenvalues	จำนวนตัวแปร
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการหลักสูตร	9 ตัวแปร (X1-X9)	องค์ประกอบที่ 1 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	7.306	9 ตัวแปร (X20-X28)
องค์ประกอบที่ 2 การนิเทศและการประเมินผลการสอน	10 ตัวแปร (X10-X19)	องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตร	7.037	9 ตัวแปร (X1-X9)
องค์ประกอบที่ 3 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	9 ตัวแปร (X20-X28)	องค์ประกอบที่ 3 การนิเทศและการประเมินผลการสอน	6.253	10 ตัวแปร (X10-X19)
องค์ประกอบที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับครู	6 ตัวแปร (X29-X34)	องค์ประกอบที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับครู	4.689	6 ตัวแปร (X29-X34)
องค์ประกอบที่ 5 การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้	6 ตัวแปร (X35-X40)	องค์ประกอบที่ 5 การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้	3.859	6 ตัวแปร (X35-X40)

จากตารางที่ 4.9 พบว่า องค์กรประกอบต้นแบบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์กรประกอบต้นแบบ 40 ตัวแปร คือ 1) องค์กรประกอบที่ 1 การบริหารจัดการหลักสูตร จำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร 2) การนิเทศ และการประเมินผลการสอน จำนวนตัวแปร 10 ตัวแปร 3) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร 4) การสร้างแรงจูงใจให้กับครู จำนวนตัวแปร 6 ตัวแปร 5) การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ จำนวนตัวแปร 6 ตัวแปร ส่วนองค์กรประกอบ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดเรียงตามลำดับของค่า Eigenvalues จากมากไป หาน้อยประกอบไปด้วย 5 องค์กรประกอบ 40 ตัวแปร คือ 1) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่า Eigenvalues 7.306 จำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร 2) การบริหารจัดการ หลักสูตรค่า Eigenvalues 7.037 จำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร 3) การนิเทศและการประเมินผลการสอน ค่า Eigenvalues 6.253 จำนวนตัวแปร 10 ตัวแปร 4) การสร้างแรงจูงใจให้กับครู ค่า Eigenvalues 4.689 จำนวนตัวแปร 6 ตัวแปร 5) การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ค่า Eigenvalues 3.859 จำนวนตัวแปร 6 ตัวแปร

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและนำเสนอข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ซึ่งมีทั้งหมด 52 โรงเรียน จำนวน 2,655 คน

5.1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 300 คน โดยการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตามแนวคิดของ Hair, J. et.al. (2010 : 117) ที่เสนอไว้หากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าที่ 0.35 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 250 และเพื่อป้องกันการผิดพลาดของการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 300 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage random sampling)

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ตอน 44 ข้อคำถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และนำมาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ระหว่าง .80 - 1.00 แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .948

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยดำเนินการเก็บ

แบบสอบถามด้วยตนเองและส่งไปรษณีย์กับกลุ่มตัวอย่าง คือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครู จำนวน 300 คน ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 289 ชุดคิดเป็นร้อยละ 96.33

5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้มาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax

5.16. ผลการวิจัย

5.1.6.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ สามารถอธิบายองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้ร้อยละ 72.862 โดยเรียงค่า Eigenvalues จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 “การตรวจสอบ ความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 7.306 ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ระหว่าง .763 - .888
2. องค์ประกอบที่ 2 “ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร” มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 7.037 ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง .616 - .909
3. องค์ประกอบที่ 3 “การนิเทศและการประเมินผลการสอน” มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 6.253 ประกอบด้วยตัวแปร 10 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง .596 - .809
4. องค์ประกอบที่ 4 “การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้” มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.689 ประกอบด้วย ตัวแปร 6 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง .685 - .800
5. องค์ประกอบที่ 5 “การสร้างแรงจูงใจให้กับครู” มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 3.859 ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง .591 - .793

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 อภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ ด้านการตรวจสอบ ความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ และด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด งานวิจัยของ Hallinger and

Murphy (1985 : 221-224), David & Thomas (1989 : 40), Hoy and Hoy (2003 : 313-320), ถวิล มาตรเยี่ยม (2544 : 126), Kung (1992 : 430-443), ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548 : : 200-202), U.S. Department of Education (2005 : 121) ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยอาจสืบเนื่องมาจาก องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบนี้มีความสำคัญในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำเอา องค์ประกอบไปได้ใช้จัดทำเป็นคู่มือหรือหลักสูตรในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนในสังกัดได้ อีกทั้งสถานศึกษาในสังกัดสามารถนำองค์ประกอบที่ได้ไปใช้ในการจัดทำตัวชี้วัดเพื่อประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อีกเช่นเดียวกัน

5.2.2 อภิปรายผลการวิจัยแต่ละองค์ประกอบของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

5.2.2.1 องค์ประกอบที่ 1 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ระหว่าง .763 - .888 ค่า Eigenvalues เท่ากับ 7.306 ค่าร้อยละของความแปรปรวน เท่ากับ 18.266 มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากการตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียน จะช่วยให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ทราบข้อมูล โดยครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณา ระดับผลการเรียนของนักเรียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียนของนักเรียน และ ประสานงานให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน เพื่อนำผลการตรวจสอบความก้าวหน้าไปใช้ในการพัฒนาหรือช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างตรงตามศักยภาพ และความต้องการของนักเรียนอันนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในองค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมดคือ ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีความสำคัญที่สุด รองลงมาตามลำดับคือ นำระดับผลการเรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของนักเรียนไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการเรียนรู้ที่โรงเรียนกำหนดไว้ ประสานงานให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการอ่านของนักเรียน นำผลการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการเขียนของนักเรียน ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการอ่านของนักเรียน นำผลการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการเขียนของนักเรียน ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินการอ่านของนักเรียน มอบหมายให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวบรวมเอกสาร หลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกศุภพัทธ์ เพลรินทร์ (2552 : 255) ที่พบว่า ผู้นำทางวิชาการควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และสะท้อนผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ครูและผู้ปกครองทราบ และ Hallinger and

Murphy (1985 : 221-224) กล่าวว่า ในการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารจะใช้ผลจากคะแนนทดสอบของนักเรียนในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินหลักสูตร การประเมินด้านการสอน และการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียน ในโรงเรียนที่คณะครูเห็นความสำคัญด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงมาก มักจะจัดให้มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยผ่านทางผลจากคะแนนทดสอบ รายงานระดับผลการเรียนรวมทั้งวิธีการอื่นๆ อีกมากมาย

5.2.2.2 องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญรองลงมาจาก การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ระหว่าง .616 - .909 ค่า Eigenvalues เท่ากับ 7.037 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 17.592 เนื่องจากหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอน นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนด จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญ 2 ตัวแปรแรกคือ คุณค่า กำกับติดตามงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และแหล่งเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสม และ การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรจำเป็นต้องเน้นในเรื่องของการกำกับติดตามงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และแหล่งเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญ นอกจากนั้นการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา ก็ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อแสดงผลของการใช้หลักสูตรว่ามีประสิทธิภาพมากเพียงใด ตัวแปรที่มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับคือ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีการประสานงาน ระหว่างครูกับผู้บริหาร เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ มีการนำผลประเมินหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดประชุม อบรมครู ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร มีการวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เอกสารหลักสูตรชัดเจน และทันสมัย สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 7-12) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตร เป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึงการสร้าง การใช้ และปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้ว ในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548 : 200-202) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเน้นความสามารถและคุณภาพในการสอนของครู มีความสามารถในการนิเทศการสอนของครูประเมินผลการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ออกแบบ สร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสานงานหลักสูตร ติดตาม กำกับ ดูแลการใช้หลักสูตร กระตุ้นให้กำลังใจครูและนักเรียนในการเรียนการสอน สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน และบริหารเวลา พิทักษ์เวลาการเรียนการสอนโดยทำตัวให้พบเห็นอยู่เป็นนิจในโรงเรียน

5.2.2.3 องค์ประกอบที่ 3 การนิเทศและการประเมินผลการสอน

การนิเทศและการประเมินผลการสอน มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 3 มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ระหว่าง .596 - .809 ค่า Eigenvalues เท่ากับ 6.253 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 15.632 สืบเนื่องจากการนิเทศและการประเมินผลการสอน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครู จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน และรองลงมาคือ ดำเนินการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศ แสดงให้เห็นว่า ขั้นตอนการจัดทำเอกสารเป็นส่วนสำคัญที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรดำเนินการเป็นขั้นตอนแรกก่อนการนิเทศ เนื่องจากในเอกสารจะเป็นสิ่งที่กำหนดว่าควรจะนิเทศและประเมินการสอนในด้านบ้าง เมื่อมีการจัดทำเอกสารแล้วเสร็จ จึงมีการดำเนินการนิเทศ โดยการนิเทศนั้นต้องดำเนินไปตามกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศ เพื่อให้แสดงถึงความสม่ำเสมอในการนิเทศและประเมินผลการสอน เป็นไปอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่อง จากนั้นจึงมีการประเมินผลการนิเทศการสอน นำผลประเมินการนิเทศการสอน ไปใช้กำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สรุปและประเมินผลการดำเนินการนิเทศการสอน ให้ข้อมูลสะท้อนกลับและให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนเพื่อให้ครูนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนในด้านของ การสำรวจสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับครู ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดนั้น ก็ถือว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากว่า การสำรวจสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้นั้น จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ทราบถึงสภาพปัญหา อาทิ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน นำไปสู่การวางแผนกำหนดแนวทางร่วมกัน ลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ประสานสัมพันธ์ร่วมมือให้สมาชิกภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีเป้าหมายเดียวกัน คือพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ จิตินา วรณศรี (2557 : 113) ได้ระบุถึง กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องปัญหาและความต้องการตามบริบทของสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัย และกระบวนการบริหาร PDCA มี 4 ขั้นตอนคือ 1) การสำรวจสภาพและปัญหา 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลและปรับปรุง (ลัดดา มานิตย์ : Online) การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเป็นระบบและต่อเนื่อง สรุปได้ว่ามี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ (เปิดใจ) 2) การวางแผนการนิเทศ (ร่วมใจ) 3) การปฏิบัติการนิเทศ (ตั้งใจ เต็มใจ) 4) การประเมินผลการนิเทศ (ชื่นใจ)

5.2.2.4 องค์ประกอบที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

การจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ระหว่าง .685 - .800 ค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.689 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 11.723 สืบเนื่องจาก การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมให้สมาชิกภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดสภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติให้สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอน การสอน ตลอดจนเน้นให้ครูสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับ

นักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น นำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้าง พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นอันดับแรก เนื่องจากแหล่งการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นสำคัญ เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ในห้องเรียนและชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เกิดคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พันธ์ประภา พูนสิน : Online) และตัวแปรที่มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับคือ จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้าง พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีสื่อการเรียนการสอนที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรเน้นให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใช้สื่อการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ เนื้อหาบทเรียนที่ยู่ยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้น กระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานและไม่รู้สึกเบื่อหน่ายการเรียน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น และช่วยสร้างเสริมลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ตัวแปรด้านส่งเสริมให้ครูจัดสภาพ ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการให้สะอาดเป็นระเบียบ และปลอดภัยภายในโรงเรียน มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น สร้างเสริมบรรยากาศ ภายในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัย ครูและนักเรียนให้ความเชื่อถือ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น ด้านตัวแปรเหล่านี้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรมีบทบาทในการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ดูแลความเรียบร้อย ความสะอาด ในบริเวณห้องเรียนและบริเวณโดยรอบ นอกจากนั้นด้านการสร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร ครูและนักเรียนให้ความเชื่อถือ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป เนื่องจากบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตรจะช่วยสนับสนุนด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้นักเรียน สนใจการเรียน และมีความสุขกับการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อรุณชัย กัณฑภา (2548 : 21) การจัดสภาพแวดล้อมในองค์กรโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะต้องเสริมสร้างผู้เรียนได้รับ โอกาสอันพึงที่จะควรได้รับการพัฒนาศักยภาพตามวัย สภาพแวดล้อมที่ดีหมายถึงส่วนประกอบสำคัญ ส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจและเกิดความสุข ความเต็มใจในการแสวงหาความรู้

5.2.2.5 องค์ประกอบที่ 5 การสร้างแรงจูงใจให้กับครู

การสร้างแรงจูงใจให้กับครู มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 5 โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบ องค์ประกอบ (Factor Loading) ระหว่าง .591 - .793 ค่า Eigenvalues เท่ากับ 3.859 ค่าร้อยละ ของความแปรปรวนเท่ากับ 9.649 สืบเนื่องจากแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การทำงานบรรลุตาม เป้าประสงค์ ประสบผลสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ส่งเสริมให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ใช้ ความสามารถและทักษะตามความถนัดแสดงให้เห็นว่าการมอบหมายงานหรือหน้าที่ตาม ความสามารถและความถนัดของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความสำคัญ เนื่องจากการทำงานใน หน้าที่จะมีประสิทธิภาพมากเพียงใด เกิดจากการได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ และอาศัย ประสบการณ์ในการทำงานเป็นส่วนสำคัญ ตัวแปรที่มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับคือ การส่งเสริม

บรรยากาศในการทำงานโดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งความสำเร็จของงาน สนับสนุนให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้มีโอกาสฝึกอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง เปิดโอกาสให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ การส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส จากตัวแปรทั้งหมดเหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรให้การสนับสนุนต่อสมาชิกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน การทำงานมีประสิทธิภาพมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เกิดความก้าวหน้าในการทำงาน มีความสนใจในงานที่รับผิดชอบ และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ จีรพันธ์ เครือสารและคณะ (2548 : 14 – 17) ที่กล่าวว่า การจูงใจให้บุคคลทำงานแก่องค์กร ได้แก่ การใช้แรงจูงใจในเชิงบวก ร่วมกับการคาดหวังที่สูง การประเมินการทำงานของบุคลากรในองค์กรด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส การตอบสนองความต้องการของบุคลากรในองค์กร เช่น สวัสดิการต่างๆ ปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้เอื้อต่อการทำงานให้รางวัลเมื่อทำงานประสบความสำเร็จ มอบหมายงานตามความถนัดของพนักงาน และ ถวิล มาตรเลี่ยม (2544 : 126) ได้กล่าวว่า การสร้างสรรค์แรงจูงใจให้แก่ครูและนักเรียนที่ทำงานด้านวิชาการ ผู้บริหารควรสร้างระบบการให้รางวัลสำหรับนักเรียนและครูซึ่งสนับสนุนการปรับปรุงด้านวิชาการและกระตุ้นความเป็นเลิศในการทำงาน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดทำตัวชี้วัดเพื่อประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนได้

5.3.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สามารถนำองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ มาจัดทำเป็นคู่มือหรือหลักสูตรในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนในสังกัด เพื่อให้สามารถพัฒนาได้อย่างมีทิศทางและเหมาะสม

5.3.1.2 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่มีสำคัญเป็นอันดับแรก คือ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถนำเอาองค์ประกอบที่พบไปกำหนดแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนในเชิงวิชาการ โดยตรวจสอบระดับผลการเรียนและความถนัดในวิชาที่เรียนและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันดูแลและตรวจสอบความก้าวหน้าและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้แก่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อไป

5.3.2.2 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากที่สุดคือ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องรูปแบบการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.3.2.3 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues น้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับครู ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานสำหรับครู

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. 2545. คู่มือการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาพื้นฐาน พ.ศ. 2544 [Online] Available : http://koob.samroiwit.ac.th/webdata/1199/02Law_of_Academic_administration/A03Management_Academic_Program/A030601.pdf. เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2559
- กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ. 2553. “องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร.” ปรินญาตฤณีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for windows. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2552. สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกศิษฎ์ เปลรัตนทร์. 2552. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชินชฎา บุญภักดี. 2552. “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- คอฟลิน, แดน. 2549. ผู้นำแห่งความสำเร็จ. แปลโดย ญัฐยา สันตระการผล และวันดี ม่านศรีสุข. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บิสคิด.
- จันทมา นนทิกร. 2558. โครงการพัฒนาโรงเรียนเข้มแข็งด้วยการจัดการความรู้. [Online] Available : <http://info.thaihealth.or.th/library/hot/12444>. เข้าถึงเมื่อ 2 พฤษภาคม 2558.
- จิตติมา วรรณศรี. 2557. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. พิษณุโลก : รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จิรพันธ์ เครือสาร และคณะ. 2548. “แรงจูงใจกับความสำเร็จขององค์กร” การประกันคุณภาพ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 6 (2) : 14 – 17 : กรกฎาคม – ธันวาคม 2548.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2558. วัดผลจุดคอม. [Online] Available : <http://www.watpon.com/th>. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2558
- ชาญชัย อาจินสมาจร. 2544. “บรรยากาศในชั้นเรียนและการจูงใจนักเรียน.” วารสารวิชาการ. 58(7) : 45.

- ชาญชัย อาจินสมภาร. 2550. ภาวะผู้นำในองค์กร. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- ถวิล มาตรเลี่ยม. 2544. การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ. กรุงเทพฯ : เสมอธรรม.
- ถาวร เส็งเอียด. 2550. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” ปรินญาณินพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชญญ์รัตน์ ธนวัฒน์บังสกุล. 2557. “กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร.” วารสารอิเล็กทรอนิกส์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 10(3) : 467-479.
- ธำรง บัวศรี. 2542. ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542. โมเดลริสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. การวิจัยการวัดผลและประเมินผล. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- บุญเรือง อุบเสียง. 2549. “ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตามทฤษฎีของครูโรงเรียนสามัคคีวิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 1.” คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. 2550. “การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสาธ อิศรปริดา. 2549. สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประสิทธิ์ เขียวศรี และคณะ. 2548. รายงานวิจัยรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544. การบริหารวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
- พรรณณี สิกิจวัฒน์. 2556. การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- พลุ เดชะรินทร์. 2549. การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูง. กรุงเทพฯ : วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย.
- พัฒนาพงษ์ สีภา. 2551. “การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นผลจากการทดสอบคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2548 ของจังหวัดอุดรดิตต์”. ปรินญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิตสาขาวิจัยและประเมินผล.
- พันธ์ประภา พูนสิน. 2559. ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้. [Online] Available : <https://sites.google.com/site/punaoy/kha/phumipayya1/khwamsakhaykhng aelngkarreynru>. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2559
- พิมพ์ประภา อรัญมิตร. 2552. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 โดยการวิเคราะห์พหุระดับ.” ปรินญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- เพ็ญพักตร์ ภูศิลป์. 2557. “องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ”.วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- ภูมิชนะ เกิดพงษ์. 2559. การวัดผล กับการประเมินผล คืออะไร?. [Online] Available. <https://www.gotoknow.org/posts/181202>.
- มณฑา วิญญูโสภิต. 2547. “การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร.” ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. 2544. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : ธารจักรพิมพ์.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. 2549. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ลัดดา มานิตย์. 2559. แนวคิดในการนิเทศการศึกษายุคใหม่. [Online] Available : <http://skn.ac.th/ladda5611.doc>. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2559
- วนิดา ดีแป้น. 2553. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย โดยการวิเคราะห์หุระดับ.” ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2559. ประเมินผล. [Online] Available. <https://th.wikipedia.org/>. เข้าถึงเมื่อ 31 พฤษภาคม 2559.
- วิชาญ สุวรรณวงษ์. 2549. “การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ 2 ตามการรับรู้ของครู.” การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชิต เทพประสิทธิ์. 2559. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้. [Online] Available : <https://www.gotoknow.org/posts/46080>. เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2559.
- วิทยากร เชียงกุล. 2547. คู่มือการพัฒนาตนเองและพัฒนาภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- วิมลสิทธิ์ ทรายงกูร. 2535. พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิชัย ดานะ. 2553. “ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเลย.” ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ศศิธร บุตรเมือง. 2555. “พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มสามัคคีบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.”
- วารสารอิเล็กทรอนิกส์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 7(1) : 1657-1670.
- ศิริพงษ์ บุญมีลาภ. 2559. ผู้บริหารสถานศึกษากับการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน. สำคัญจริงหรือ. [Online] Available : <http://203.158.200.27/main/?name=news&file=readnews&id=85>. เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2559.

- ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2559. ความหมายของเทคโนโลยีการ
สอน. [Online] Available : http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0503780/Unit08/unit08_002.htm. เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2559.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2558. สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้น
พื้นฐาน ฯ O-NET ปีการศึกษา 2558. [Online] Available :
<http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>. เข้าถึงเมื่อ 11
ธันวาคม 2559.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี . 2559. สรุปผลการวิจัย PISA 2015.
[Online] Available : <http://pisathailand.ipst.ac.th/pisa/reports/pisa2015summaryreport>. เข้าถึงเมื่อ 11 ธันวาคม 2559.
- สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2558. ปัจจัยด้านการสร้างยุทธศาสตร์การ
เรียนรู้. [Online] Available : <http://www.hri.tu.ac.th/EN/default.aspx>. เข้าถึงเมื่อ 1
พฤษภาคม 2558.
- สังเวียน อ่อนแก้ว และคณะ. 2558. "อิทธิพลของบทบาท และคุณลักษณะงานของหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้ ทรัพยากรโรงเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน." สุทธิปริทัศน์. 29(91) : 94.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต. 2559. ข้อมูลสารสนเทศ สพม. 2. [Online]
Available : <http://secondary2.obec.go.th/season4/spm2info/>. เข้าถึงเมื่อ 9
มิถุนายน 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553. คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพฯ :
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2553. การบริหารการเปลี่ยนแปลง.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวง. 2559. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด
พ.ศ. 2555 -2559 [Online] Available : http://www.tu.ac.th/org/ofrefector/planning/m1_m1/m1_m11/05_plan.pdf. เข้าถึงเมื่อ 8 เมษายน 2559.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2559. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ
บริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. [Online] Available :
<http://www.thaworn.net63.net/km.htm>. เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2559.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2556. รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
ตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ปี 2556. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค
จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2553. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตร
แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิร์รานี วสุภัทร. 2551. "ภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล
ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน" ปริญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ภาควิชาการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สิริวรรณ พรหมโชติ. 2542. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการสอนแบบ 4MAT กับการจัดกิจกรรมการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์.” ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และลัดดาวัลย์ รอดมณี. 2528. เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Multivariate Analysis Techniques for Social Science research). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุนันท์ สุขสวัสดิ์. 2552. “สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลในทัศนะของนักศึกษาแพทย์.” ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพักตร์ พิบูลย์. 2559. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แนวคิด “Empowerment Approach และ Theory- Driven Approach. [Online] Available. <http://www.gotoknow.org/blog/sur001/278591>. เข้าถึงเมื่อ 5 มิถุนายน 2559.
- สมาลี ลิกเสน. 2541. “ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สำหรับคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏในเขตอีสานเหนือ.” ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุรศักดิ์ ราศี. 2559. การบริหารหลักสูตร. [Online] Available. <http://www.loeitach.ac.th/~research/docre/curri.pdf>. เข้าถึงเมื่อ 31 พฤษภาคม 2559.
- อนงค์ศิริ วิชาลัย. 2559. ความหมายของคำว่าสั่งสอน การสอน การเรียนการสอนและการเรียนรู้ [Online]. Available. <https://www.gotoknow.org/posts/346258>. เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2559.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. 2559. การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้. [Online]. Available : <http://graduate.50webs.com/webnewlearn/more/01.html>. เข้าถึงเมื่อ 9 เมษายน 2559.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. 2533. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- อรุณชัย กัณฑภา. 2548. “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อารี พันธุ์มณี. 2546. จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ไบโอม ครีเอทีฟ กรุ๊ป
- อุทัย บุญประเสริฐ. 2548. การวางแผนและการจัดระบบแผนงานในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : เอส ดี เพรส.
- อุทุมพร จามรมาน. 2532. วิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis - Methods). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Armstrong, D. G. 2003. Curriculum Today. Upper Saddle River, New Jersey : Merrill/Prentice Hall.

- Beach, D. & Reinhartz, J. 2000. **Supervisory Leadership : Focus on Instruction.** Needham Heights, Massachusetts: Allyn& Bacon.
- Benjamin S. Bloom. 1976. **Human Characteristics and School Learning.** New York : McGraw-Hill Book Company.
- Bloom, Benjamins. 1976. **Human Characteristics and School Learning.** New York : McGraw-Hill Book Company.
- David C. And Thomas, D.A. 1989. **Leadership in Organization.** 2nd ed Englewoodcliffs, NJ : P Hall.
- Fiedler. F.W. Martin M.F. and Linda Marhar. 1976. **Improving Leadership Effectiveness : The Leader Match Concept.** New York: John Willey and Sons – Inc.
- Glickman, Carl D. 2007. **Super Vision and instructional leadership: A developmental approach.** 7th ed. Boston: Pearson.
- Hallinger, P., & Murphy, J. 1985. **Assessing the instructional leadership behavior of principals.** *Elementary School Journal.* 86(2) : 217-248.
- Harris, Ben M. 1985. **Supervisory Behavior in Education.** Prentice- Hall,Englewood
- Hoy, A. W., & Hoy, W.K. 2003. **Instructional Leadership: A Learning- Centred Guide.** Boston : Allyn and Bacon.
- Kung, S.E. 1992. **Instructional Leadership: A Constructivist Perspective.** *Educational Administration Quarterly.* 28(3) : 430-443.
- McEwan, A.T. 1998. **Educational leadership: culture and diversity.** Gateshead: Athenaeum Press.
- Oliva, P. F. 1982. **Developing the Curriculum.** Boston : Little, Brown and Company.
- Sergiovanni, T,G, & Starratt, R.J. 1998. **Supervision: A redefinition.** 6th ed. New York: McGraw-Hill.
- Sullivan, S. & Glanz, J. 2009. **Supervision that improves teaching and learning: Strategies and techniques.** 3th ed. Thousand Oaks, California: SAGE.
- Tanner D. & L. Tanner . 1987. **Supervision in Education.** New York : McMillan Publishing Co.
- U.S. Department of Education. 2005. **What Is Instructional Leadership and Why Is It So Important? The Newsletter for the Reading Program.**
- Yukl. G. 2006. **Leadership in Organizations.** 6rd ed. New York : Pearson Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก หนังสือราชการ

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการ

ที่ ศธ 0524.04/ 2159

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

21 มิถุนายน 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวปราณี วางทา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2" โดยมี ดร.อำภาพรณ ดันดินาครกุล
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามว่ามีเนื้อหาถูกต้องและ
เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัย ของ นางสาวปราณี วางทา
มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ราตรี ศิริพันธุ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. 087 183-1876

ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔/ 3730

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๒ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

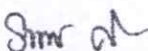
เรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวปราณี วางหา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลัง
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒” โดยมี ดร.อำภาพรรณ ตันตินาครกุล เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ รศ.ดร.ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ นางสาวปราณี วางหา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้
แบบสอบถามเพื่อการวิจัยกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู ภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้
ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ราตรี ศิริพันธุ์)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. ๐๒-๓๒๙-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๙๒

โทรสาร. ๐๒-๓๒๙-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร.๐๘๗-๑๘๓-๑๘๗๖

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มี 2 ตอน จำนวน 44 ข้อคำถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 5 องค์ประกอบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 40 คำถาม

ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น โปรดตอบตามความเป็นจริง เพราะข้อมูลของท่านมีคุณค่า อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวท่านและสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบต่อการใช้งานของท่านแต่อย่างใด เนื่องจากผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเป็นความลับและนำมาวิเคราะห์ผลในภาพรวมเท่านั้น

หากท่านประสงค์จะขอข้อมูลหรือรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นางสาวปราณี วางหา โทร. 08-7183-1876

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวปราณี วางหา

นักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ตอนที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครู

2. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก

3. สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้

วัฒนธรรม

ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และ
 คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
 ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ
 การงานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษาและพลศึกษา

4. ประสบการณ์ในการทำงานปัจจุบัน

ต่ำกว่า 5 ปี 5 - 10 ปี
 11 - 15 ปี มากกว่า 15 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็น ของท่าน ซึ่งเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้าภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร						
1.	มีการวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม					
2.	มีการประสานงาน ระหว่างครูกับผู้บริหาร เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร					
3.	มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
4.	มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้					
5.	เอกสารหลักสูตรชัดเจน และทันสมัย สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551					
6.	ดูแล กำกับติดตามงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และแหล่งเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสม					
7.	มีการจัดประชุม อบรมครู ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร					
8.	มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา					

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้าภาวะ ผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (ต่อ)						
9.	มีการนำผลประเมินหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง					
ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอน						
10.	มีการสำรวจสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ เรียนรู้ร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระกับครู					
11.	มีการวางแผนการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ร่วมกันระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับครู					
12.	จัดทำกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศการสอน					
13.	แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน					
14.	จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน					
15.	ดำเนินการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามกำหนดการหรือปฏิทินการนิเทศ					
16.	ประเมินผลการสอนของครูอย่างเป็นระบบ					
17.	ให้ข้อมูลสะท้อนกลับและให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนเพื่อให้ ครูนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน					
18.	สรุปและประเมินผลการดำเนินการนิเทศการสอน					
19.	นำผลประเมิน การนิเทศการสอน ไปใช้กำหนดแนว ทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่าง ต่อเนื่อง					
ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน						
20.	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาระดับผล การเรียนของนักเรียน					
21.	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน					
22.	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการ ประเมินการอ่านของนักเรียน					
23.	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการ ประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
24.	ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันพิจารณาผลการ ประเมินการเขียนของนักเรียน					

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้าภาวะ ผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)						
25.	นำระดับผลการเรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ของนักเรียนไปเปรียบเทียบกับ เป้าหมายความสำเร็จ ด้านการเรียนรู้ที่โรงเรียนกำหนดไว้					
26.	มอบหมายให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง รวบรวมเอกสาร หลักฐานที่แสดงถึง ความก้าวหน้าของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
27.	ประสานงานให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าของ นักเรียน					
28.	นำผลการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนไปใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับครู						
29.	การส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูในกลุ่มสาระ การเรียนรู้					
30.	เปิดโอกาสให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้					
31.	ส่งเสริมให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ใช้ความสามารถ และทักษะตามความถนัด					
32.	สนับสนุนให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้มีโอกาสฝึกอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง					
33.	การส่งเสริมบรรยากาศในการทำงาน โดยเน้นการสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งความสำเร็จของงาน					
34.	ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส					
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้						
35.	สร้างเสริมบรรยากาศภายในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัย					
36.	ส่งเสริมให้ครูจัดสภาพห้องเรียน และห้องปฏิบัติการ ให้สะอาดเป็นระเบียบ และปลอดภัย					
37.	จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนอย่างหลากหลาย					
38.	จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของ นักเรียน					
39.	ภายในโรงเรียนมีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร เพื่อ สนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น					

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้าภาวะ ผู้นำทางวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ (ต่อ)						
40.	ครูและนักเรียนให้ความเชื่อถือ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความ ราบรื่น					

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (ค่า IOC)

.....

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความตรงด้านเนื้อหา และแสดงผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามตามความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ห้องค้ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					R	IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	0	+4	.80	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					R	IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
26	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	+1	0	+4	.80	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
37	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
39	+1	+1	+1	+1	0	+4	.80	ใช้ได้
40	+1	+1	+1	+1	0	+4	.80	ใช้ได้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวปราณี วาหงา
วันเดือนปีเกิด	1 มีนาคม 2529
สถานที่เกิด	อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	21 ถนนเลียบบวารี แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก กรุงเทพ 10530
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก 21 ถนนเลียบบวารี แขวง กระทุ่มราย เขตหนองจอก กรุงเทพ 10530
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2556 สำเร็จการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิชาเอกคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2559 สำเร็จการศึกษาครุศาสตร์ อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2556 บรรจุเข้ารับราชการ โรงเรียนครบุรี อ.ครบุรี จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2557 บรรจุเข้ารับราชการ โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งงานในปัจจุบัน	ครู คศ.1 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก